

Naar andere schooltijden, en dan?

De afgelopen jaren is de behoefte aan andere schooltijden in het primair onderwijs gestegen. Dit is voortgekomen uit de veranderende maatschappij, waar meer aansluiting gezocht wordt tussen werk-, school- en kinderopvangtijden.

Scholen hebben sinds 2006 de mogelijkheid om schooltijden aan te passen, waarbij ze uit verschillende schooltijdmodellen kunnen kiezen. Deze publicatie geeft het management van de school inzicht in zowel de keuze voor het al dan niet invoeren van andere schooltijden als in de diverse mogelijkheden die er zijn op het gebied van andere schooltijden. Tevens beschrijft deze publicatie aan welke regels en afspraken de schoolorganisatie zich dient te houden in het geval zij de overstap wil maken naar andere schooltijden. Dit laatste is ook van belang voor (G)MR, ouders en leerkrachten die geconfronteerd worden met een schoolbestuur dat van plan is andere schooltijden door te voeren. Ten slotte komt de samenwerking tussen school en kinderopvang (tso) aan de orde.

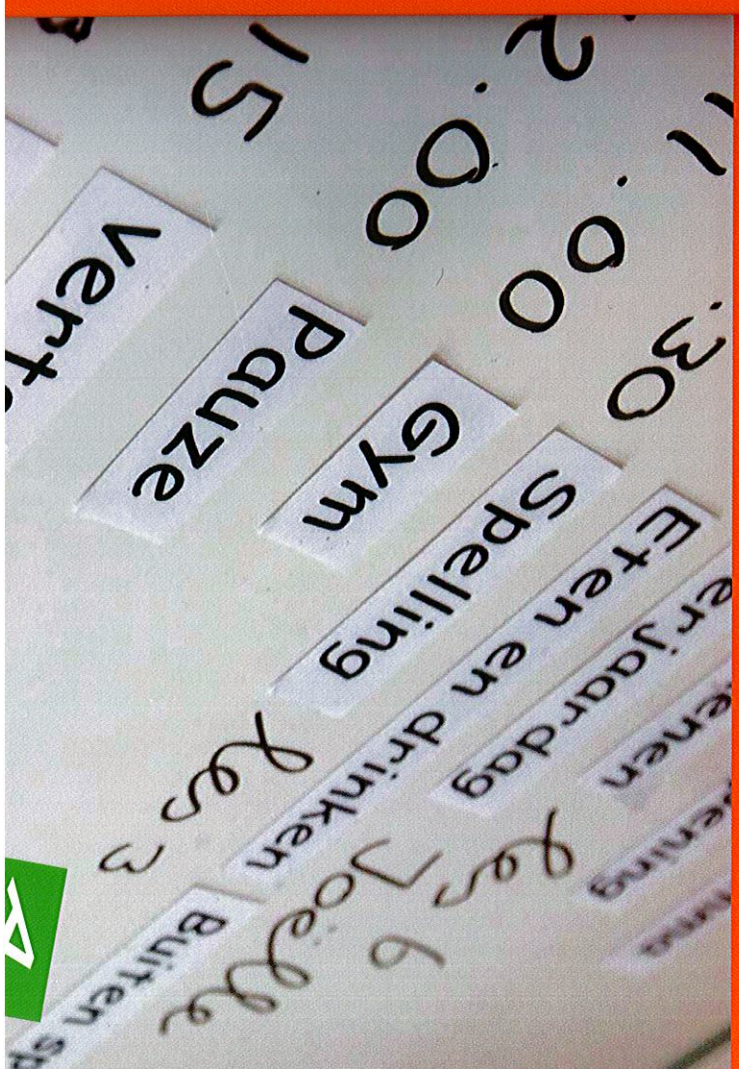
De flexibilisering van de schooltijden geldt voor scholen voor basisonderwijs, scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen en instellingen voor speciaal (voortgezet) onderwijs.

goed onderwijs door visionair leiderschap

VS

Igemeene Vereniging Schoolleiders
het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs

NAAR ANDERE SCHOOLTIDEN, EN DAN?

VS

**Naar andere
schooltijden,
en dan?**

In deze reeks ook verschenen:

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Schooltijden en de wet- en regelgeving	7
Hoofdstuk 2 Een ander rooster: drie modellen	15
Hoofdstuk 3 Keuze en invoering van een nieuw schooltijdenmodel	18
Hoofdstuk 4 Andere schooltijden – de stappen	26
Hoofdstuk 5 Andere schooltijden – samenwerking school & kinderopvang	31
Nawoord	34
Bijlagen	
1 CAO-PO bepalingen	36
2 Arbeidstijdenwet	40
3 Wet medezeggenschap op scholen (WMS)	42
4 Beleidsregel experiment flexibiliseren onderwijstijd	43
5 Lunchtijd als onderwijstijd	50
Even voorstellen	53
AVS: dé schoolleidersvereniging	55

Colofon

Uitgegeven door de Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS)
in het basis-, voortgezet en speciaal onderwijs.
www.avs.nl

Tekst: Paul van Lent
Eindredactie & drukwerkbegeleiding: Winnie Lafeber
Fotografie: Hans Roggen
Grafische verzorging: Thoben Offset Nijmegen
Druk (printing on demand): Van Gorcum

© AVS, Utrecht november 2012

Niets uit deze uitgave mag veelelvoudigd worden en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de AVS

Inleiding

De afgelopen jaren is de behoefte aan andere schooltijden in het primair onderwijs gestegen. Dit is voortgekomen uit de veranderende maatschappij, waar meer aansluiting gezocht wordt tussen werk-, school- en kinderopvangtijden. Ook door de wachtlijsten in de buitenschoolse opvang ontstond de roep om de school- en bso-tijden aan elkaar aan te passen. De verlengde schooldag en dagarrangementen zijn nieuwe termen die in opkomst raken.

Scholen hebben sinds 2006 de mogelijkheid om schooltijden aan te passen, waarbij ze uit verschillende schooltijdmogelijkheden kunnen kiezen, uiteraard rekening houdend met de wet- en regelgeving. Natuurlijk gaat het aanpassen van de schooltijden niet van de ene op de andere dag. In de eerste plaats is de rol, positie en mening van de ouders van belang. De flexibilisering van de schooltijden geldt voor scholen voor basisonderwijs, scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen en instellingen voor speciaal (voortgezet) onderwijs.

Deze publicatie geeft leidinggevendenden van de school inzicht in zowel de keuze voor het al dan niet invoeren van andere schooltijden als in de diverse mogelijkheden die er zijn op het gebied van andere schooltijden. Tevens beschrijft deze publicatie aan welke regels en afspraken de schoolorganisatie zich dient te houden in het geval zij de overstap wil maken naar andere schooltijden. Dit laatste is ook van belang voor (G)MR, ouders en leerkrachten die geconfronteerd worden met een schoolbestuur dat van plan is andere schooltijden door te voeren.

Achtereenvolgens schenkt deze publicatie aandacht aan de wet- en regelgeving rondom schooltijden, het onderscheid tussen onderwijstijd, lestijd en schooltijd, verschillende modellen schooltijden en de aspecten die belangrijk zijn bij de keuze en invoering van een nieuw schooltijdenmodel. Ten slotte komt de samenwerking tussen school en kinderopvang (tso) aan de orde.

Paul van Lent *MED MBA, adviseur AVS*

Natuurlijk
Weektaak
Engels

Schooltijden en de wet- en regelgeving

Sinds maart 2006 is het mogelijk de schooltijden aan te passen, doordat de wetgeving (WPO) is gewijzigd. Het totaal aantal lesuren van 7520 uur dat kinderen in acht jaar basisschool moeten volgen, is weliswaar gelijk gebleven, maar de verplichte verdeling die er bestond (3520 lesuren in de eerste vier leerjaren en 4000 lesuren in de laatste vier leerjaren) is op dat moment losgelaten. Ook kunnen scholen nu zelf de maximale schooltijd per dag bepalen. Gevolg is dat scholen nu ook een andere indeling kunnen kiezen. Immers, als in alle leerjaren, van groep 1 tot en met groep 8, minimaal 940 uur wordt lesgegeven, wordt het wettelijk voorgeschreven aantal lesuren ook gehaald. Scholen moeten wel zorgen voor een evenwichtige verdeling van activiteiten over de dag.

Een school die nu nog een verschil in aantal lesuren hanteert voor onder- en bovenbouw en wil overstappen op een gelijk aantal uren in alle leerjaren, moet er op letten dat alle kinderen aan het eind van groep 8 wel 7520 lesuren hebben gehad. Ook de kinderen die bij toepassing van het traditionele 'oude' rooster in de onderbouw een kortere lestijd hebben gevolgd.

Onderwijstijd, lestijd of schooltijd?

De termen onderwijstijd, lestijd of schooltijd worden wleens door elkaar gebruikt. De termen onderwijstijd en lestijd zijn synoniem. Schooltijd is de tijd die leerlingen verplicht op school aanwezig moeten zijn; onderwijstijd (of lestijd) is dat deel van de schooltijd waarin het onderwijs wordt verzorgd, ofwel de uren waarin de leerlingen daadwerkelijk onderwijs krijgen aangeboden (dus les krijgen). Verwarring treedt nog wleens op of de verplichte middagpauze wel of niet tot onderwijstijd gerekend mag worden. Daarover meer in hoofdstuk drie.

Urenberekening

Om te voorkomen dat kinderen lesuren tekortkomen, dienen bestaande scholen die van het traditionele 'oude' rooster naar een nieuw rooster overstappen een overgangsregeling toe te passen. Voor nieuwe scholen geldt dat deze direct met een nieuw rooster kunnen starten. De overgangsregeling vergt ongeveer vier schooljaren, afhankelijk van de reeds opgebouwde uren voorafgaand aan het moment van invoering. Dat kost in die vier jaren extra geld, omdat de leerkrachten worden uitbetaald voor een maximale lestiik van

aan leerlingen moet worden gegeven. Om een goede overgang te bewerkstellien hebben scholen een

Speciaal onderwijs De mogelijkheden voor het vaststellen van de schooltijden in het speciaal onderwijs komen in grote lijnen overeen met die voor het basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs. Voor het speciaal onderwijs geldt eveneens de voorwaarde dat evenwichtige verdeling van de onderwijsactiviteiten over de dag moet plaatsvinden en dat de mogelijkheid bestaat om voor de laatste zes schooljaren ten hoogste 7 keer een vierdaagse schoolweek in te roosteren.

Voor kinderen jonger dan 4 jaar (scholen voor auditief gehandicapten) blijft de norm van minimaal 880 uur onderwijs per schooljaar gelden.

Voor het onderwijs aan leerlingen van 13 jaar en ouder blijft de onderwijstijd minimaal 1000 uur per schooljaar.

Omreken tabel AVS: aantal uren in betreffend schooljaar

Jaar	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5 t/m 8	Totaal
2004 – 2005	880	880	1000	7520
2005 – 2006	880	880	1000	7520
2006 – 2007	880	880	1000	7520
2007 – 2008	880	880	1000	7520
2008 – 2009	880	880	1000	7520
2009 – 2010	880	880	1000	7520
2010 – 2011	880	880	1000	7520
2011 – 2012	940	940	1000	7760
2012 – 2013	940	940	1000	7760
2013 – 2014	940	940	1000	7760
2014 – 2015	940	940	1000	7760
2015 – 2016	940	940	940	7520
2016 – 2017	940	940	940	7520
2017 – 2018	940	940	940	7520
2018 – 2019	940	940	940	7520

	Groep 8	Groep 7	Groep 6	Groep 5	Groep 4	Groep 3	Groep 2	Groep 1				
2004-2005	880											
2005-2006	880	880										
2006-2007	880	880	880									
2007-2008	880	880	880	880								
2008-2009	1000	880	880	880	880							
2009-2010	1000	1000	880	880	880	880						
2010-2011	1000	1000	1000	880	880	880	880			TOTAAL	EXTRA UREN	KOSTEN IN EURO'S
2011-2012	1000	1000	1000	1000	940	940	940	940		7760	240	16.126
2012-2013	940	1000	1000	1000	1000	940	940	940		7760	240	16.126
2013-2014	940	940	1000	1000	1000	1000	940	940		7760	240	16.126
2014-2015	940	940	940	1000	1000	1000	1000	940		7760	240	16.126
2015-2016	940	940	940	940	940	940	940	940		7520	0	–
2016-2017	940	940	940	940	940	940	940	940		7520	0	–
2017-2018	940	940	940	940	940	940	940	940		7520	0	–
2018-2019	940	940	940	940	940	940	940	940		7520	0	–
	7520	7520	7520	7520	7520	7520	7520	7520			960	64.502

Beleidsregel experiment flexibiliseren onderwijstijd

Met de invoering van de beleidsregel 'experiment flexibiliseren onderwijstijd' heeft de minister van OCW met ingang van het schooljaar 2011-2012 en voor de twee schooljaren daarna de mogelijkheid voor maximaal tien scholen geschapen om te experimenteren met de onderwijstijd. Per 1 augustus 2012 is dit aantal verhoogd naar vijftien scholen. Voor de scholen die van de uitbreidingsmogelijkheden gebruikmaken is de maximale termijn twee jaar.

Basissscholen hebben veel vrijheid om hun onderwijstijd in te richten in overleg met leerkrachten en ouders. Hierbij hebben ouders een doorslaggevende stem die is vastgelegd via de medezeggenschap. De voornaamste wettelijke bepalingen voor de onderwijstijd zijn hiervoor reeds vermeld. De zomervakantie wordt centraal vastgesteld. Onderwijstijd in de zomer kan hierdoor niet meetellen voor de minimale onderwijstijd. De schoolweek heeft in de laatste zes schooljaren minimaal vijf dagen. Het is in de laatste zes schooljaren toegestaan om zeven keer per jaar een vierdaagse schoolweek te hebben. Deze vierdaagse schoolweeken moeten evenwichtig over het schooljaar zijn verdeeld. Ook moet hierbij sprake zijn van een evenwichtige verdeling van onderwijstijd over de dag.

(Afwijken van) zomervakantieregeling

Intussen hebben scholen sinds schooljaar 2007-2008 de verantwoordelijkheid om te zorgen voor professionele opvang tussen 7.30-18.30 uur als ouders hierom vragen. Sindsdien is er een breed scala aan samenwerkingsvormen ontstaan tussen onderwijs en kinderopvang: van praktische afspraken om de keten sluitend te krijgen tot integrale samenwerking. Een deel van de scholen die 'integraal samenwerken' met een kinderopvangorganisatie wil een schoolconcept hanteren dat schuurt met de wettelijke voorschriften voor onderwijstijd. Een voorbeeld hiervan is De School in Zandvoort. Deze school wil in de zomer open zijn en dan ook onderwijs aanbieden. Onder de bestaande regeling mocht de onderwijstijd in de zomer niet meetellen voor de wettelijk verplichte minimale onderwijstijd. Maar met de beleidsregel 'experiment flexibiliseren onderwijstijd' kan voor de genoemde vijftien scholen afgeweken worden van de regels voor de centrale zomervakantie en het aantal vierdaagse schoolweeken. De 'Regeling spreiding zomervakantie' stelt vast wanneer het in elke regio zomervakantie is. Van de minimale onderwijstijd mag niet worden afgeweken. De 'Regeling spreiding zomervakantie' is ook verankerd in de CAO-PO. De genoemde beleidsregel doorkruist deze regeling, wat niet betekent dat andere scholen van de CAO-PO mogen afwijken. Om af te kunnen wijken van de CAO-PO moet overeenstemming bereikt worden met de vakbonden, bijvoorbeeld via het Decentraaal Georganiseerd Overleg (DGO).

Scholen die 50/52 weken per jaar open zijn, kun je, volgens de minister, niet verplichten tot een vierdaagse schoolweek, met de mogelijkheid om zeven keer per jaar een vierdaagse schoolweek in te roosteren. Dit zou betekenen dat de kinderen vrijwel altijd naar school gaan. Daarom kunnen de scholen die deelnemen aan dit experiment van dit voorschrift afwijken. Het belang van een evenwichtige verdeling van de onderwijsactiviteiten over de dag en over het schooljaar blijft wel overeind. Het is niet goed voor de ontwikkeling van het kind om het schooljaar te verstoren. Het is niet goed voor de ontwikkeling van het kind om het schooljaar te verstoren.

De beleidsregel benadrukt overigens tevens expliciet dat alleen experimenteerruimte wordt gegeven voor de regels voor onderwijstijd. Het is niet de bedoeling een regelvrije ruimte te creëren. Daarnaast is de inschatting dat er bij een verregaande samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang voor sommige bepalingen een verhoogd nalevingsrisico geldt. Bijvoorbeeld:

- ▶ Doordat ouders betalen voor de kinderopvang bestaat het risico dat de vrijwillige ouderbijdrage, en daarmee de keuzevrijheid van ouders, in het gedrang komt;
- ▶ Doordat leerkrachten basisonderwijs en leidsters kinderopvang samenwerken, zou de verdeling kunnen bestaan om een onbevoegde leidster onderwijs te laten verzorgen;
- ▶ Indien basisonderwijs en kinderopvang in één organisatie zijn ondergebracht worden wettelijke voorschriften voor de scheiding tussen publiek en privaat mogelijk niet in acht genomen. In de beleidsregel is opgenomen dat het experiment kan worden beëindigd voor scholen die deze en andere regels niet naleven.

Ook is de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) onverkort van toepassing op het experiment. Dit betekent onder andere dat de medezeggenschapsraad een adviesbevoegdheid heeft ten aanzien van de 'regeling van de vakantie' (art. 11, sub 1 van de WMS) en dat de oudergeleding een instemmingsrecht heeft ten aanzien van de 'onderwijstijd' (art. 13, sub h en art. 15 lid 3 van de WMS). Vanwege het belang van betrokkenheid en draagvlak bij ouders en personeel wordt voor deelname aan het experiment tevens een bewijs van instemming van de medezeggenschapsraad verlangd (art. 3, lid 4, sub c van deze beleidsregel).

Werk- en rusttijdenregeling voor leerkrachten

Als uw school denkt aan de invoering van nieuwe schooltijden, moet ook rekening gehouden worden aan de werk- en rusttijdenregeling voor het (onderwijzend) personeel. Hierbij geldt voor iedere werknemer, naast de eigen CAO, ook de Arbeidstijdenwet (zie bijlage 2). Hierin staan voorschriften ten aanzien van werk- en pauzetijden.

Uit de Arbeidstijdenwet:

Artikel 5:4

1. De werkgever organiseert de arbeid van een jeugdige werknemer zodanig dat, indien hij meer dan 4,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid tijdens de dienst wordt onderbroken door een pauze. De pauze bedraagt ten minste 30 minuten, die zo nodig kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.
2. De werkgever organiseert de arbeid van een werknemer van 18 jaar of ouder zodanig, dat indien hij
 - a. meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten;
 - b. meer dan 10 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 45 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.

Artikel 45 (WPO) – Overblijfmogelijkheid

1. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een voorziening voor leerlingen om de middag-pauze onder toezicht door te brengen, indien ouders hierom verzoeken. Ingeval de voorziening, bedoeld in de eerste volzin, tot stand komt, draagt het bevoegd gezag er zorg voor dat:
 - a. er een overblijfaanpak tot stand komt,
 - b. overleg over de overblijfaanpak tot stand komt met degenen die met het toezicht op de leerlingen worden belast, en met de ouders,
 - c. het overblijven plaatsvindt in een veilige en kindvriendelijke ruimte, en
 - d. met ingang van 1 augustus 2011 ten minste de helft van degenen die met het toezicht op de leerlingen worden belast, een scholing heeft gevolgd op het gebied van het overblijven.

De kosten die hieruit voortvloeien komen voor rekening van de ouders, voogden of verzorgers. Indien de leerlingen gebruikmaken van de voorziening, bedoeld in de eerste volzin, draagt het bevoegd gezag er zorg voor dat degene, die met het toezicht op de leerlingen wordt belast, voor wettelijke aansprakelijkheid verzekerd is. Het bevoegd gezag van een bijzondere school is, telkenmale voor de duur van een schooljaar, ontheven van de verplichting tot verzekering indien:

- a. deze verplichting zich naar zijn oordeel niet verdraagt met de godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging die aan de school ten grondslag ligt; en
- b. het bevoegd gezag van zijn oordeel mededeling heeft gedaan aan de ouders.

Van de ontheffing van de verplichting bedoeld in de vorige volzin doet het bevoegd gezag tijdig mededeling aan de inspecteur.

- 1a. Diegene die met het toezicht op de leerlingen is belast, als bedoeld in het eerste lid, is in het bezit van een verklaring omtrent het gedrag, afgegeven volgens de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens. De verklaring, bedoeld in de eerste volzin, wordt aan het bevoegd gezag overgelegd en is op het moment dat zij wordt overgelegd, niet ouder dan twee maanden.
2. Het bevoegd gezag van een basisschool draagt op daarvoor met ouders afgesproken dagen, zorg voor de organisatie van kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen, voor leerlingen, op doordeweekse niet-school-dagen, niet zijnde algemeen erkende feestdagen en op schooldagen gedurende de voor- en naschoolse periode, tussen 07:30 uur en 18:30 uur, indien een of meer ouders hierom verzoeken. De kosten die uit de opvang als bedoeld in de eerste volzin voortvloeien, komen voor rekening van de ouders.
3. Indien een of meer ouders gebruik maken van andere kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen dan bedoeld in het tweede lid, verstrekt het bevoegd gezag van een basisschool op verzoek van die andere kinderopvang de praktische informatie die nodig is voor de opvang van kinderen door die kinderopvang.

HOOFDSTUK 2

Een ander rooster: drie modellen

De wijziging van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op de expertisecentra (WEC) in 2006 biedt de mogelijkheid de schooltijden op een andere wijze vorm te geven. Gelet op de ontwikkeling in de kinderopvang (het ontstaan van Kindcentra) is in toenemende mate sprake van behoefte aan het verlaten van het traditionele model. In dit hoofdstuk komen verschillende modellen aan de orde. Op de aspecten tot keuze voor een model en de weg daarnaartoe wordt in hoofdstuk 3 en 4 nader ingegaan.

Er zijn inmiddels drie modellen ontwikkeld voor andere schooltijden in het basisonderwijs. Achtereenvolgens worden in deze publicatie kort de kenmerken van elk model beschreven.

Het vijf-gelijke-dagenmodel¹

	7.30	8.00	12.00	12.30	14.00	18.30
MAANDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE	ONDERWIJS		BSO
DINSDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE	ONDERWIJS		BSO
WOENSDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE	ONDERWIJS		BSO
DONDERDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE	ONDERWIJS		BSO
VRIJDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE	ONDERWIJS		BSO

¹ Verklaring afkortingen in dit model: VSO = voorschoolse opvang, BSO = buitenschoolse opvang

Karakteristieken:

- ▶ vijf identieke schooldagen, bijvoorbeeld van 8 tot 14 uur of van 8.30 tot 14.30 uur;
- ▶ geen vrije woensdag- en vrijdagmiddag;
- ▶ korte lunchpauze met leerkrachten in de klas (geen aparte overblijfsvoorziening);
- ▶ naschoolse opvang sluit elke dag direct aan op de lessen;
- ▶ leerkrachten gebruiken de lange middagen voor overleg, lesvoorbereiding, bijscholing; gaat verder dan het continuïteitsrooster, dat wel de middagpauze verkort, maar vasthoudt aan de hoofdlijn van de schooldag en de vrije woensdagmiddag

Verschil met continuurooster

Op veel scholen in Nederland wordt gewerkt met een continuurooster. Kinderen gaan meestal op de maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag aanengesloten naar school. Op deze dagen hebben de kinderen dan een kortere middagpauze, waardoor de hele schooldag een half uur korter is. Waar het continuurooster wordt toegepast, is meestal sprake van een vorm van tussenschoolse opvang door ouders of professionele opvang. Binnen dit rooster is de woensdagmiddag lesvrij voor de kinderen, evenals vaak de vrijdagmiddag voor de groepen 1 t/m 4. Dit is de kern van het verschil met het vijf-gelijke-dagenmodel.

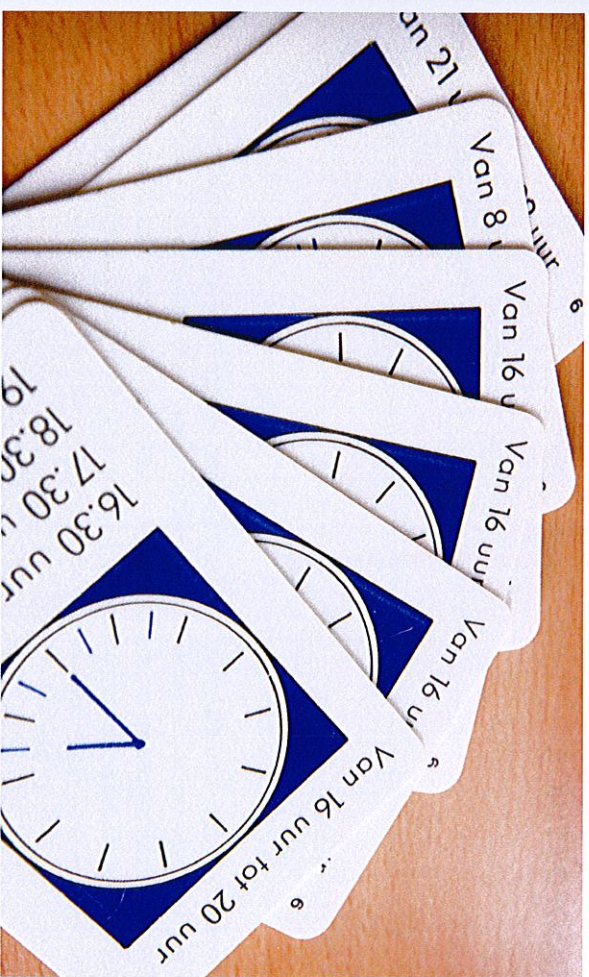
Het bioritime-model²

	7.30	8.30	12.00	14.30	16.30	18.30
MAANDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE/ACTIVITEITEN	ONDERWIJS	BSO	
DINSDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE/ACTIVITEITEN	ONDERWIJS	BSO	
WOENSDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE/ACTIVITEITEN	ONDERWIJS	BSO	
DONDERDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE/ACTIVITEITEN	ONDERWIJS	BSO	
VRIJDAG	VSO	ONDERWIJS	PAUZE/ACTIVITEITEN	ONDERWIJS	BSO	

² Verklaring afkortingen in dit model: VSO = voorschoolse opvang, BSO = buitenschoolse opvang

Karakteristieken:

- het leren volgt het bioritime van de kinderen, het onderwijs maakt gebruik van de momenten van maximale alertheid (10 – 12 uur voor leren en presteren en 14.30 – 16.30 voor repeteren);
- extra lange middagpauze met sport, cultuur en andere activiteiten, verzorgd door de kinderopvang of andere organisaties;
- leerkrachten gebruiken de lange middagpauze voor voorbereiding, vergadering, bijscholing;
- voor kinderen van werkende ouders is er na schooltijd opvang.

Het 7 tot 7-model of integraal kindcentrum

	7.30	19.00
MAANDAG	ONDERWIJS 5,5 UUR PER DAG	ONTSPANNING SPORT
DINSDAG	KUNST & CULTUUR HUISWERKBEGELEIDING	ONDERWIJS 5,5 UUR
WOENSDAG	ONTSPANNING ONDERWIJS 5,5 UUR PER DAG	SPORT KINDOPVANG
DONDERDAG	ZORG KUNST & CULTUUR ONTSPANNING	ONDERWIJS 5,5 UUR PER DAG
VRIJDAG	ONDERWIJS 5,5 UUR PER DAG	HUISWERKBEGELEIDING ONTSPANNING

Karakteristieken:

- aaneengesloten programma met afwisseling in blokken met onderwijs, opvang, sport en ontspanning;
- het hele jaar open, flexibele schoolvakanties;
- één aanspreekpunt voor ouders en kinderen;
- geïndividualiseerd onderwijs;
- eenduidig pedagogisch beleid;
- één team van medewerkers vanuit verschillende disciplines;
- concentratie van voorzieningen in één gebouw;
- in principe een aanbod voor 0 – 12 jaar;
- (verplichte) verzorgde lunch.

De vermelde schooltijden zijn richtinggevend, maar u kunt deze aan uw eigen specifieke

Keuze en invoering van een nieuw schooltijdenmodel

Waarom zouden scholen hun schooltijden willen veranderen? De mogelijkheden daartoe waren tot 2006 niet aanwezig. Echter, ouders vragen, vanwege veranderingen in hun arbeidsprocesdeelname, in toenemende mate om andere schooltijden. Afstemming tussen ouders en schoolorganisatie is hierbij noodzakelijk. Bij de afweging over te gaan naar een nieuw schooltijdenmodel komen diverse aspecten aan de orde, waar in dit hoofdstuk op wordt ingegaan.

Als scholen hun schooltijden willen veranderen bijvoorbeeld richting een vijf-gelijke-dagenmodel, dan kan er een overschrijding van het aantal gewerkte uren ontstaan als een leerkracht aan één stuk doorwerkt. Bijvoorbeeld: de groep kinderen start met de lessen om 8.00 uur en gaat door tot 14.00 uur. In deze tijd wordt er 5,5 uur lesgegeven. Als de leerkracht een kwartier voor en na lestijd met de kinderen in de klas aanwezig is, met de klas luncht en toezicht houdt, met daaraan gekoppeld een pleinwacht van een kwartier, dan werkt de leerkracht 6,5 uur aan een stuk. De contacttijd voor en na lestijd en lunchtijd met de kinderen en het daaraan gekoppelde toezicht is werktijd. Dit komt in botsing met de Arbeidstijdenwet. Geadviseerd wordt altijd in de medezeggenschapsraad deze zaken goed te bespreken. Onder artikel 12 lid h (WMS) staat dat de personeelsgeleding instemmingsrecht heeft op een arbeidstijd- en rustregeling.

Vijf lesuren per dag

Een mogelijkheid is, dat scholen overstappen naar een lesurenrooster van vijf lesuren per dag. Op deze wijze wordt er voldaan aan de 940 lesurennorm per schooljaar gedurende acht schooljaren. Een schooldag duurt dan bijvoorbeeld van 8.30 uur tot 14.00 uur, inclusief de lunch en de middagpauze. Wanneer de werktijd een kwartier voor begin van de lestijd aanvangt, is om 13.45 uur door de leerkracht 5,5 uur gewerkt. Op dat tijdstip dient er dan een verplichte pauze te worden ingesteld.

De leerkracht dient in het voorbeeld hiernaast uiterlijk om 13.45 uur een pauze van een half uur te hebben en aansluitend pas weer werkzaamheden te gaan verrichten. Voor de lesgevende taken zal dan een andere oplossing moeten worden gevonden.

Andere pauzemogelijkheden

Ook kunt u er voor kiezen om tussen 14.00 en 14.45 uur verplicht een kwartier pauze te verlenen in combinatie met 20 minuten na rust tussen de middag- en avondrooster.

Voorbeeld

Lestijd is vastgesteld van 08.30 uur tot 14.00 uur
Leerkracht eet gezamenlijk met leerlingen van 12.00 uur tot 12.15 uur.

WERKZAAMHEDEN:	WERKROOSTER:	LESROOSTER:	TOTAALTijd:
LESVOORBEREIDING	8.15 – 8.30 uur		0,25 uur
LESGEVEN		8.30 – 12.00 uur	3,5 uur
ETEN MET LEERLINGEN	12.00 – 12.15 uur		0,25 uur
LESGEVEN		12.15 – 14.00 uur	1,5 uur INVULBAAR TOT MAXIMALE TIJD 5,5
PAUZE (VOOR DE LEERKRACHT ZELF)		(UITERLIJK OM 13.45 uur)	0,5 uur
ONDERCONTACT, NAKIJKWERK	14.00 – 17.00 uur		3,0
	TOTALE WERKTijd		8,75 uur (INCL. PAUZE)

Pleinwacht door niet-lesgevend personeel

Sommige scholen hebben bedacht dat de pleinwachttijden, zowel in de ochtend- als in de middagpauze, worden gedaan door medewerkers van de school die niet aan een groep lesgeven: directieleden, administratief medewerkers, stagiaires, intern begeleiders. Het uitgangspunt hierbij is, dat deze mensen meer vrijheid hebben om een pauze te bepalen, omdat deze niet per se lesroostergebonden is. De groepsleerkrachten hebben op deze manier twee keer een kwartier pauze. Soms is het zo geregeld dat een leerkracht maximaal een keer per week een kwartier pleinwacht heeft. Of dat de pleinwacht zodanig is georganiseerd, dat een leerkracht minstens een keer per dag een pauze heeft zonder kinderen. Dit is dan wel besproken in de medezeggenschapsraad. Hierbij dient wel in ogenschouw te worden genomen dat pauze alleen dan als pauze kan worden aangemerkt, als leerkrachten bijvoorbeeld de school kunnen verlaten voor een boodschap.

Pleinwacht door ouders

Op sommige scholen is er binnen de middagpauze sprake van een kwartier eten met de kinderen onder begeleiding van leerkrachten en daarna een half uur spelen.

Na de middagpauze luncht de leerkracht met de leerlingen en daarna een half uur spelen.

een half uur pauze hebben. De opvang (het toezicht) door de ouders is korter dan bij een totale tussenschoolse opvang en wordt als zodanig door die scholen als positief ervaren. De ouders ontvangen voor deze ondersteuning van de pleinwacht een vrijwilligersbijdrage, die het maandelijke en jaarlijkse maximum niet overschrijdt. Deze bijdrage wordt bekostigd uit de vrijwillige overblijfsbijdrage, die op de school wordt geheven. Scholen die op deze wijze werken, geven wel aan afhankelijk te zijn van de inzet van ouders bij het vervullen van het buitentoezicht.

Wisseldienst tussen leerkrachten

Binnen een 7 tot 7-model kunnen de leerkrachten de begeleiding tijdens de middagpauze na de lunch uitvoeren; het hoort bij hun pakket van werkzaamheden. Er is een uur pauze voor de kinderen. De ene helft van de leerkrachten heeft het eerste half uur pauze, de andere helft het tweede half uur. Dit ligt vast in een les- en werkrooster. Op deze wijze wordt voldaan aan de arbeids- en rusttijdenregeling.

In de praktijk blijkt dat leerkrachten (en kinderen) binnen het vijf-gelijke-dagenmodel over het algemeen meer rust en structuur vinden. Doordat elke dag vanaf 14.30 uur al met de overige taken kan worden begonnen, geeft dat in het algemeen een lagere ervaren werkdruk in het team. Daarbij is de invulling van de (lunch)pauze van belang. Kinderen lunchen in het vijf-gelijke-dagenmodel samen met de leerkracht in de (eigen) groep. In het algemeen duurt dit een kwartier. Toezicht vindt plaats door de leerkracht. Tijdens het

kunnen leren en eten gekoppeld worden. Let hierbij, zoals eerder beschreven, wel op de lengte van de totale werkdag voor leerkrachten om het recht op een pauze in acht te nemen.

Zoals gezegd, is er een verschil tussen onderwijstijd en schooltijd (zie hoofdstuk 1). Bij een continuu-rooster bijvoorbeeld, zijn leerlingen verplicht tijdens de middagpauze op school aanwezig te zijn. Deze middagpauze is daarmee echter nog geen onderwijstijd.

Ter verduidelijking heeft de Onderwijsinspectie inmiddels een richtlijn opgesteld voor het aanmerken van lunchtijd als onderwijstijd. De volledige tekst kunt u nalezen in bijlage 5.

De inspectie hanteert de volgende criteria voor het meetellen van de lunchtijd als lestijd:

- ▶ De pauzetijd tussen het einde van de lunchperiode en het begin van de volgende periode van onderwijs bedraagt ten minste een half uur.
- ▶ De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd dienen aantoonbaar in relatie te staan met de wettelijke opdrachten voor het onderwijs of met de eigen opdrachten die de school zich stelt (WPO, art. 9 + WEC art. 13).
- ▶ De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd, zijn uitgewerkt in een onderwijsprogramma en staan beschreven in het schoolplan van de school (WPO, art. 12, lid 2 + WEC art. 21, lid 2).
- ▶ De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch plaatsvinden zijn specifiek in de dag- en weekplanning van de leerkrachten opgenomen (les- en werkrooster).
- ▶ In de schoolgids is de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut (WPO, Art. 13 lid 1 onder d + WEC art. 22 lid 1 onder c) opgenomen. De ondergeleding van de medezeggenschapsraad heeft ingestemd met de onderwijstijdsregeling van de school, waarbij de lunchtijd wordt aangemerkt als onderwijstijd (WMS, Art. 13 onder h), en met de vaststelling van de schoolgids (WMS, Art. 13 onder g). Voorafgaand aan het vaststellen van de inrichting van de onderwijstijd in de medezeggenschapsraad moeten door het bestuur de ouders worden geraadpleegd (WMS, Art. 15 lid 3).

Scholen die lunchtijd willen opvoeren als onderwijstijd dienen aan al deze criteria te voldoen.

Parttime leerkracht

Verandering van schooltijden kan gevolgen hebben voor leerkrachten die in deeltijd werken, omdat het aantal lesuren wijzigt ten opzichte van de 'oude' schooltijden. Het vijf-gelijke-dagenmodel heeft bijvoorbeeld meer uren op woensdag in vergelijking met de 'oude' situatie, waarin sprake is van een lesvrije woensdagmiddag. Immers, de woensdag is dan net zo lang als alle andere werkdagen van de week. Ook kan het gevolgen hebben als de school overgaat naar het vijf-gelijke-dagenmodel waarbij gekozen wordt voor vijf lesuren per dag. De 940 lesuren worden in totaliteit over een geheel schooljaar gezien gemakkelijk gehaald, maar voor een individuele parttime leerkracht kan het enigszins uitmaken, omdat hij of zij korter werkt op de 'lange' dagen en langer werkt op de 'korte' woensdag. Echter, de werktijdfactor blijft ongewijzigd ook als het aantal lesuren op een

11	10h:	12	1300:	13	(pers. bezwa)
	15.00-19.00:		Studie		9.00 uur
	PONT + CASO in		midday		MTV
	5uV.				20 Stud. w.

Werktijdfactoren

De invoering van andere schooltijden kan invloed hebben op de werktijdfactoren van nieuwe leerkrachten en zittende leerkrachten op de school, die uit eigen beweging aanpassing van de werktijdfactor wensen. Maar hoe bereken je dit? De werktijdfactoren van leerkrachten zijn gekoppeld aan het aantal lesuren dat zij geven. Bij het berekenen van de werktijdfactor ga je uit van de inzet van de lesgevende taken voor het onderwijzend personeel (en daarmee gelijk te stellen onderwijsondersteunend personeel met lesgebonden- en/of behandeltaken). Hierbij is het noodzakelijk eerst het rooster (het toegepaste weekrooster en het aantal lesweken per schooljaar) van de school vast te stellen. De variatie die van jaar tot jaar kan optreden in de lengte van het schooljaar vanwege de vakantiespreiding kunt u hierbij buiten beschouwing laten. Hiermee voorkomt u een onjuiste berekening. De werktijdfactor kunt u vervolgens berekenen door de betrokkene in te roosteren op basis van het weekrooster. Hierbij kan zich een kleine verschuiving in de werktijdfactor ten voordele of ten nadele van de leerkracht voordoen. Aanpassing van de werktijdfactor bij 'zittende' leerkrachten is niet toegestaan, tenzij de leerkracht dat op eigen verzoek wenst.

Bij nieuwe aanstellingen op de school is er geen probleem, omdat u dan direct rekening kunt houden met de parttime-aanstelling en de uren. Voor fulltime-aanstellingen heeft een nieuw schooltijdenmodel geen enkele consequentie. In het 'oude' rooster zijn

vijf-gelijke-dagenmodel krijgen fulltimers compensatie-uren, die bij een 940 lesurenrooster beperkt worden tot twee compensatiedagen. Dit maakt bij een vijf-gelijke-dagenmodel het bepalen van de werktijdfactor gemakkelijker, omdat er geen verschil meer is in de lesuren per dag. Ook het combineren van deeltijdfuncties wordt met de veranderde werktijdfactor (administratief) gemakkelijker.

Gevolgen voor leerlingen

Niet alleen voor leerkrachten, maar ook voor leerlingen heeft de overgang naar andere schooltijden gevolgen. Een overgang van de bestaande tijden naar een vijf-gelijke-dagenmodel leidt vaak tot een hoger aantal lesuren per dag van de groepen 1 t/m 4. De langere middagpauze wordt verkort. Hierdoor maken de leerlingen per schoolweek meer les-uren. Wat doet dat met de belasting van met name jongere leerlingen? Aannamen in het onderwijsveld is dat, vanuit pedagogisch perspectief, jongere kinderen meer en langere rustpauzes nodig hebben om een schooldag goed door te komen. Hiernaar is echter (nog) geen wetenschappelijk onderzoek verricht. En ook niet naar de leerresultaten van kinderen. Het ministerie van OCW heeft een literatuurstudie uitgezet, die in kaart moet brengen wat er aan nationale en internationale kennis is ontwikkeld. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door ITS (Radboud, Nijmegen).

In Scandinavië is al tientallen jaren een aaneengesloten schooldag de dagelijkse praktijk. Daar gaat het prima. Nederland heeft echter een andere cultuur die historisch is gegroeid. In ons land zijn we nog niet gewend om kinderen hele dagen te laten opvangen. Maar deze ontwikkeling is niet te stuiten. Steeds meer scholen verkennen andere schooltijden en voeren die in. Vanuit de pedagogische wetenschap wordt momenteel gevolgd en onderzocht hoe kinderen hierin gedijen.

In de praktijk zijn scholen op zoek naar mogelijke oplossingen. Meer vakantieweken toekennen wordt nu onderzocht, omdat leerlingen op jaarbasis anders te veel lesuren maken (vanwege het weektotaal van 26 1/2 uur). Hierbij wordt gekeken in hoeverre de verhoging van het aantal vakantieweken invloed heeft op het lesritme van de kinderen. Zij moeten na een vakantie immers iedere keer weer opstarten. Een andere oplossing is een langere middagpauze voor de groepen 1 t/m 4 dan voor de andere groepen, wat je ook op sommige scholen ziet. Hierbij kunnen de begin- en eindtijden van de schooldag voor alle groepen wel gelijk zijn, maar dit hoeft niet. Ook als leerkrachten een meer uitgebalanceerd weekplan opstellen voor het leerstofaanbod in de onderbouwgroepen geven langere lestijden geen problemen.

Schoolvakantieregeling en flexibilisering schooltijden

Binnen het 7 tot 7-model wordt geëxperimenteerd met de keuze aan ouders om kinderen per week vier langere dagen naar school te laten gaan in plaats van vijf kortere dagen. Hierover is overleg geweest met de onderwijsinspectie, die deze werkwijze (nog) gedooft.

Dit is echter volgens de huidige regelgeving niet toegestaan. De experimenten vinden plaats in het kader van de 'flexibilisering schooltijden'. Regel hierbij is dat per schooljaar een beperkt aantal schoolweken van vier schooldagen mogen voorkomen (maximaal

Hier dient ook rekening te worden gehouden met de schoolvakantieregeling van OCW die de adviesdata voor herfst-, kerst-, voorjaars- en meivakantie geeft. Schoolbesturen mogen hiervan afwijken en eigen beslissingen daarin nemen. Maar over het algemeen nemen zij deze adviesdata over, waarbij tevens regionaal overleg dan wel afstemming plaatsvindt.

De data van de zomervakanties schrijft OCW voor, waarbij Nederland in verband met de vakantiespreiding in drie verschillende regio's is ingedeeld. Scholen mogen vanwege omstandigheden (bijvoorbeeld grensverkeer) maximaal een week afwijken.

Die verplichte zomervakantie is echter lastig voor scholen die willen overstappen naar een model waarbij de ouders, in overleg met de scholen, kunnen bepalen wanneer de kinderen vakantie opnemen. In zo'n model gaan de kinderen in de zomerperiode gewoon naar school, maar deze uren tellen nu niet mee als lesuren in het jaartotaal. Dat houdt in dat de kinderen, buiten de weken van de vastgestelde zomervakantie om, hun 940 uren moeten halen. Een voorbeeld hiervan is de Sterrenschool, die 50-52 weken per jaar open is. Over deze vorm van invoering van een 7 tot 7-model hebben het management van de Sterrenschool en de kinderopvang overleg gevoerd met de Inspectie van het Onderwijs. De inspectie gedooft het systeem nu nog. Definitieve wetgeving over het al dan niet toestaan, is afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie rondom de 'flexibilisering schooltijden'.

Hierbij is de volgende kantekening te maken. Als OCW in verband met de landelijke spreiding de vastgestelde zomervakanties wenst te behouden, moeten die scholen met een 50-52 weken open model in ieder geval de gelegenheid krijgen de gegeven lesuren mee te tellen.

(Extra) kosten bij invoering van andere schooltijden

Zoals al eerder opgemerkt, kan de invoering van andere schooltijden extra geld kosten. De overgangsregeling is daarbij al eerder vermeld. De keuze voor invoering van het bioritime-model kan kosten tot gevolg hebben voor het organiseren van de (verlengde) middagpauze. Het bioritime-model kenmerkt zich door een langere middagpauze tussen ochtend- en middaglesprogramma. Bij invoering van dit model dient u rekening te houden met de invulling van die pauze en de (extra) kosten die dat vergt. De lange pauze wordt gebruikt om weer 'op te laden', te lunchen, buiten te spelen, te sporten, te rusten of bijvoorbeeld creatieve activiteiten en techniek te volgen. Een lastig aspect hier is de regeling van de tussenschoolse opvang (TSO) en die van de buitenschoolse opvang (BSO).

De in het bioritime-model georganiseerde activiteiten vormen een 'pauzeblok', die de kinderopvang anders na schooltijd organiseert. De kosten van dit 'pauzeblok' komen direct ten laste van de ouders of de school. De Belastingdienst beschouwt de TSO niet als kinderopvang en de kinderopvangtoeslag is dan niet van toepassing. Scholen die met het bioritime-model (willen) werken, kunnen nu nog een beroep doen op secundaire regelingen, zoals subsidies voor bredeschoolontwikkeling en/of verlengde schooldagen. Een mogelijke oplossing die in de praktijk soms wordt toegepast, is dat de kinderopvang de activiteiten in het 'pauzeblok' laat verzorgen door personeelsleden van de school die

Als een school kiest voor het 7 tot 7-model, ontstaan er kosten voor een verzorgde lunch voor de kinderen. De ouders betalen dan voor het eten en drinken van de kinderen. Maar daarentegen hoeven deze kinderen dan geen lunchpakket mee naar school te nemen. Er is nog geen eenduidige regeling over de bekostiging van tussenschoolse opvang en kinderopvang bij toepassing van het bioritime-model en het 7 tot 7-model. Dit onderwerp is reeds door overkoepelende organisaties van onderwijs en kinderopvang aangekaart bij het ministerie van OCW.

Daarnaast kunnen ouders binnen de verschillende tijdsmodellen geconfronteerd worden met hogere kosten voor kinderopvang. Bij het vijf-gelijke-dagenmodel eindigt de schooldag eerder dan bij de 'oude' schooltijden. In dat model moeten ouders op een vroeger tijdstip hun kinderen naar de kinderopvang laten gaan, als ze daarvan gebruikmaken.

Dit kan voor die ouders extra kosten met zich meebrengen. In de afweging bij het wel of niet invoeren van dit model is het kostenaspect belangrijk om mee te nemen. Het kan bij ouders leiden tot weerstand, vanwege de verwachte hogere kosten. Het gaat dan niet om de reguliere prijs voor de kinderopvang, maar om de hoeveelheid uren. Overigens is het aan de ouders om in dat geval hierover afspraken te maken met de kinderopvang. Het kan ook onderdeel zijn van de afspraken tussen de samenwerkende partners (school en kinderopvang). Een mogelijke oplossing is de verevening van uren en kosten door een vermindering van opvanguren op de woensdagmiddag. Deze vermindering wordt gecompenseerd op de andere langere opvangdagen. Een andere mogelijkheid is compensatie doordat ouders geen tussenschoolse opvang meer betalen, indien dat in de 'oude' situatie wel gebeurde.

Dit blijft een zaak van elke individuele ouder, die zich moeilijk laat inschatten. Andere schooltijden vergen ook andere opvangtijden. Daarom is het van belang dat de schoolleiding ouders vroegtijdig informeert als de schooltijden worden aangepast. Dit om ouders in staat te stellen een ander werkschema te overleggen met hun werkgever. Bij het traditionele schooltijdenmodel zijn de woensdag(middag) en vrijdag de momenten dat parttimers minder werken. Invoering van een nieuw schooltijdenmodel maakt het voor ouders in voorkomende gevallen noodzakelijk om met de werkgever ten aanzien van parttime werken tot andere afspraken te komen.

Andere schooltijden – de stappen

In het vorige hoofdstuk is al stilgestaan bij de mogelijke gevolgen voor de leerling, de leerkracht en de ouder. Maar welke stappen dient u nu te nemen voordat u andere schooltijden kunt invoeren? Hierin is het juist om direct een onderscheid te maken tussen bestaande en nieuw te stichten scholen. We richten ons hier alleen op een bestaande basisschool die over wil stappen naar andere schooltijden. Het is naast de wettelijk voorgeschreven zaken, waarmee rekening gehouden moet worden, belangrijk te weten dat er ook strategische overwegingen kunnen meespelen. De praktijk leert dat dit onderwerp op sommige scholen bij ouders en personeel gevoelig kan liggen.

Zoals al opgemerkt kan het invoeren van andere schooltijden effect hebben op ouders, leerkrachten en de omgeving.

Ouders

In een bestaande school hebben ouders hun kinderen opgegeven vanuit de wetenschap dat het onderwijs op een bepaalde wijze is georganiseerd. Een van de vaste gegevens hierbij is de schooltijd. Ouders hebben de organisatie binnen het gezin en werk afgestemd op die schooltijden. Ouders die (parttime) werken hebben afspraken gemaakt met hun werkgever(s) of kinderopvang, waardoor zij op momenten dat de kinderen geen school hebben (bijvoorbeeld de woensdagmiddag) thuis zijn. Elke verandering van schooltijden heeft daarmee direct invloed op deze afstemming in het gezin. Vroegtijdige informatievertrekking naar ouders is hierbij van essentieel belang om hen in staat te stellen nieuwe afspraken over bijvoorbeeld werktijden, kinderopvang, et cetera te maken.

Leerkrachten

Ook voor leerkrachten brengen andere schooltijden nieuwe omstandigheden met zich mee. De argumenten die voor ouders zijn opgesomd, gelden ook voor leerkrachten die zelf ouder zijn. De balans tussen werk en privé staat dan ook voor hen onder druk. Maar ook voor de arbeidsomstandigheden moet nadrukkelijk oog zijn, als het gaat om de al in hoofdstuk 2 genoemde arbeids- en rusttijden.

Bij de implementatie van een ander schooltijdenmodel is het zaak direct ook de medezeggenschapraad te betrekken. Zowel voor ouders als personeelsleden binnen de

verandering van schooltijden, personeelsleden hebben instemmingsrecht op verandering van werktijden. Daarnaast is een ouderraadpleging voorgeschreven, voordat de school tot een verandering van schooltijden kan overgaan.

Zoals al eerder opgemerkt, is een en ander voorgeschreven binnen de wet flexibilisering schooltijden (als uitwerking van de Experimentenwet) en in de WMS (zie bijlage).

Omgeving

De invoering van andere schooltijden levert voor de omgeving van de school (sportverenigingen, kinderopvang, muziekscholen) ook een nieuwe situatie op. Sinds jaar en dag zijn veel van deze organisaties gericht op de vrije woensdagmiddag van de kinderen en bieden op die middag hun activiteiten aan. Dit kan ook gelden voor kinderfeestjes. Ook schoolvoetbaltoernooien vinden dan vaak plaats.

Als de stappen worden gezet om te komen tot een ander schooltijdenmodel, dient er oog te zijn voor de omgeving van de school. Deze moet in elk geval de tijd gegund worden om in te spelen op de veranderende omstandigheden. De kansen die de verandering biedt, komen zo beter voor het voetlicht en kunnen op eigen wijze worden benut.

Ouderraadpleging

Maar op welk moment kunt u nu de ouderraadpleging het beste uitvoeren? Dat moment wordt door scholen verschillend gekozen. Er zijn scholen die ouders direct aan het begin van het traject vragen hoe zij erover denken, terwijl andere scholen met de ouderraadpleging wachten tot ouders door middel van voorlichting beter op de hoogte zijn van de beoogde verandering. Ook komt het voor dat er niet geëngquêteerd wordt, maar dat ouders en leerkrachten via een e-mailadres reacties kunnen geven op het idee. Ook kunnen zij via dit medium vragen stellen. Aanbeveling hierbij is om de ouderraadpleging of werkwijze niet te beperken tot de huidige ouders van de school, maar ook de groep ouders te betrekken van reeds ingeschreven kinderen en potentiële ouders van kinderen die later instromen.

Bij deze groep 'nieuwe' ouders bestaat een groter draagvlak dan bij de groep huidige ouders, leert de ervaring. Als reden hiervoor valt aan te wijzen dat voor nieuwe ouders de gewenning veel soepeler verloopt, doordat zij vooraf gemakkelijker met planning binnen het gezin en met een eventuele werkgever rekening kunnen houden. Voor de huidige ouders die het niet bijtijds thuis of op het werk geregeld krijgen, wordt soms een overgangsperiode van een half jaar geboden, door middel van opvang vanuit de oude schoolleindtijd. In de praktijk blijkt dat ouders hiervan al na korte tijd geen gebruik meer maken. Ook het in gesprek gaan met ouders kan dienen om toelichting te geven op de verandering, maar tevens om kennis te nemen van bezwaren van ouders. Daar het nooit iedereen naar de zin te maken is, besluiten ouders in sommige gevallen hun kinderen van school te halen.

Goede voorlichting

Verder is het zaak om ook de leerkrachten te faciliteren om met elkaar in gesprek te gaan over invoering van andere schooltijden. Gebruikmaken van een 'communicatiebord' in de personeelskamer, uitwisseling met scholen die al op andere schooltijden zijn overgegaan en/of achtergronden lezen op de website van het Service Center Andere Tijden (www.andertijdenonderwijsenopvang.nl) zijn mogelijkheden tot het verdiepen in de materie en het vinden van soms praktische oplossingen.

Bij nieuw te starten scholen zijn er normaliter geen overgangsproblemen om met andere schooltijden te werken. Vanaf de start zijn de (andere) schooltijden bij ouders en team bekend en is iedereen direct gewend aan een andere dagindeling. Voor bestaande basisscholen is het bij het voornemen om tot andere schooltijden te komen belangrijk om een zorgvuldig implementietraject te bewandelen. Zoals al eerder aangegeven, is het van essentieel belang om ouders en leerkrachten direct vanaf het begin mee te nemen in de voorgenomen verandering. Hierbij kan gedacht worden aan het organiseren van ouderavonden om ouders bekend te maken met het onderwerp. Ook het houden van teambijeenkomsten over dit onderwerp is voor leerkrachten essentieel. Het tot leven brengen van het onderwerp, het beantwoorden van de vragen die het oproept en het tegen elkaar afwegen van de voor- en nadelen staan hierbij centraal.

Drie fasen

Bij de invoering van andere schooltijden kunnen drie fasen worden onderscheiden³:

- 1 Oriëntatie;
- 2 Voorbereiding;
- 3 Invoering.

1. Oriëntatie

In deze fase gaat het om het uitvoeren van de volgende activiteiten:

- ▶ beschrijf de ambitie;
- ▶ inventariseer de partners in de keten van de school;
- ▶ stel een werk-, project-, of kerngroep samen;
- ▶ bepaal de startsituatie en stel deze vast;
- ▶ breng zo mogelijk een werkbezoek aan collega-scholen ter verdere verkenning/verdieping;
- ▶ formuleer een visie;
- ▶ stel de communicatiestrategie vast;
- ▶ stel een tijdspad op;
- ▶ schrijf kort en bondig een startnotitie.

2. Voorbereiding

Ter voorbereiding komen in deze fase de volgende activiteiten aan de orde:

- ▶ organiseer een officieel moment om het traject te starten;
- ▶ maak afspraken met de werk-, project-, of kerngroep;

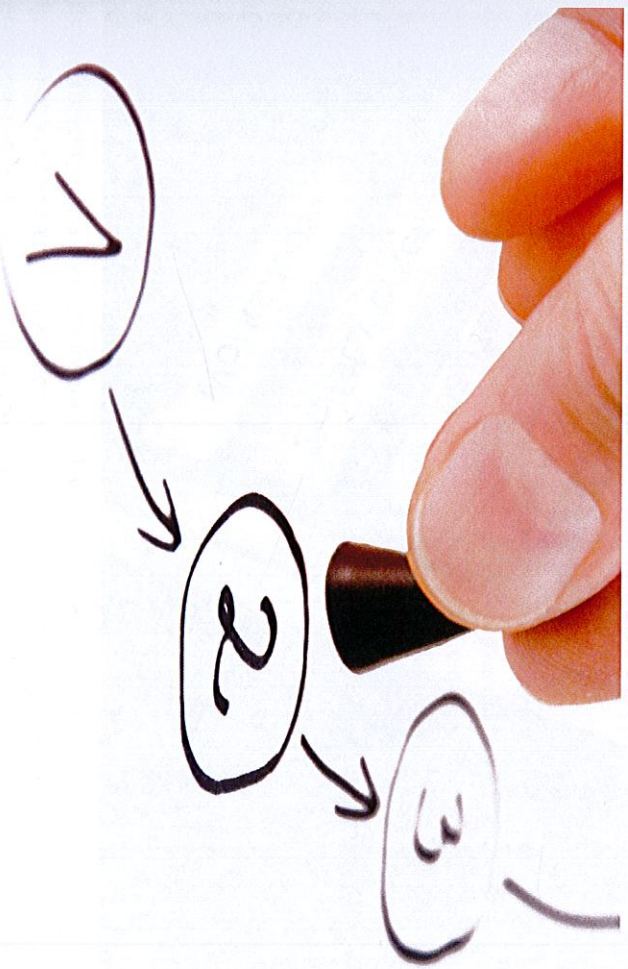
- ▶ maak een keuze voor één van de schooltijdmodellen;
- ▶ maak een uitwerking van dat model voor: organisatie, personeel, huisvesting en financiering;
- ▶ leg vast hoe de besluitvorming plaatsvindt;
- ▶ overweeg de mogelijkheid van het uitvoeren van een pilot;
- ▶ stel voor invoering een plan van aanpak op;
- ▶ investeer continu in draagvlak.

3. Invoering

In de invoeringsfase vinden de volgende activiteiten plaats:

- ▶ start met de nieuwe schooltijden;
- ▶ anticipeer op onverwachte zaken;
- ▶ organiseer tussentijdse evaluaties en stel bij waar nodig;
- ▶ voer tevredenheidsonderzoek uit;
- ▶ informeer partners over de voortgang en geef hierbij ook de resultaten uit tussentijdse evaluaties en tevredenheidsonderzoek weer;
- ▶ gebruik de resultaten – als daar aanleiding toe is – voor aanpassingen en voer die in het tweede schooljaar in.

³ Uit 'Nieuwe schooltijden in brede scholen', Oberon 2010.

HOOFDSTUK 5

Andere schooltijden – samenwerking school & kinderopvang

De keuze voor andere schooltijden levert in de praktijk ook de mogelijkheid op om tot samenwerking te komen tussen school en kinderopvang. Want steeds meer scholen en gemeenten willen doorgaande ontwikkelingslijnen, dagarrangementen en integrale opvang aanbieden.

Hierbij zijn een aantal zaken van belang:

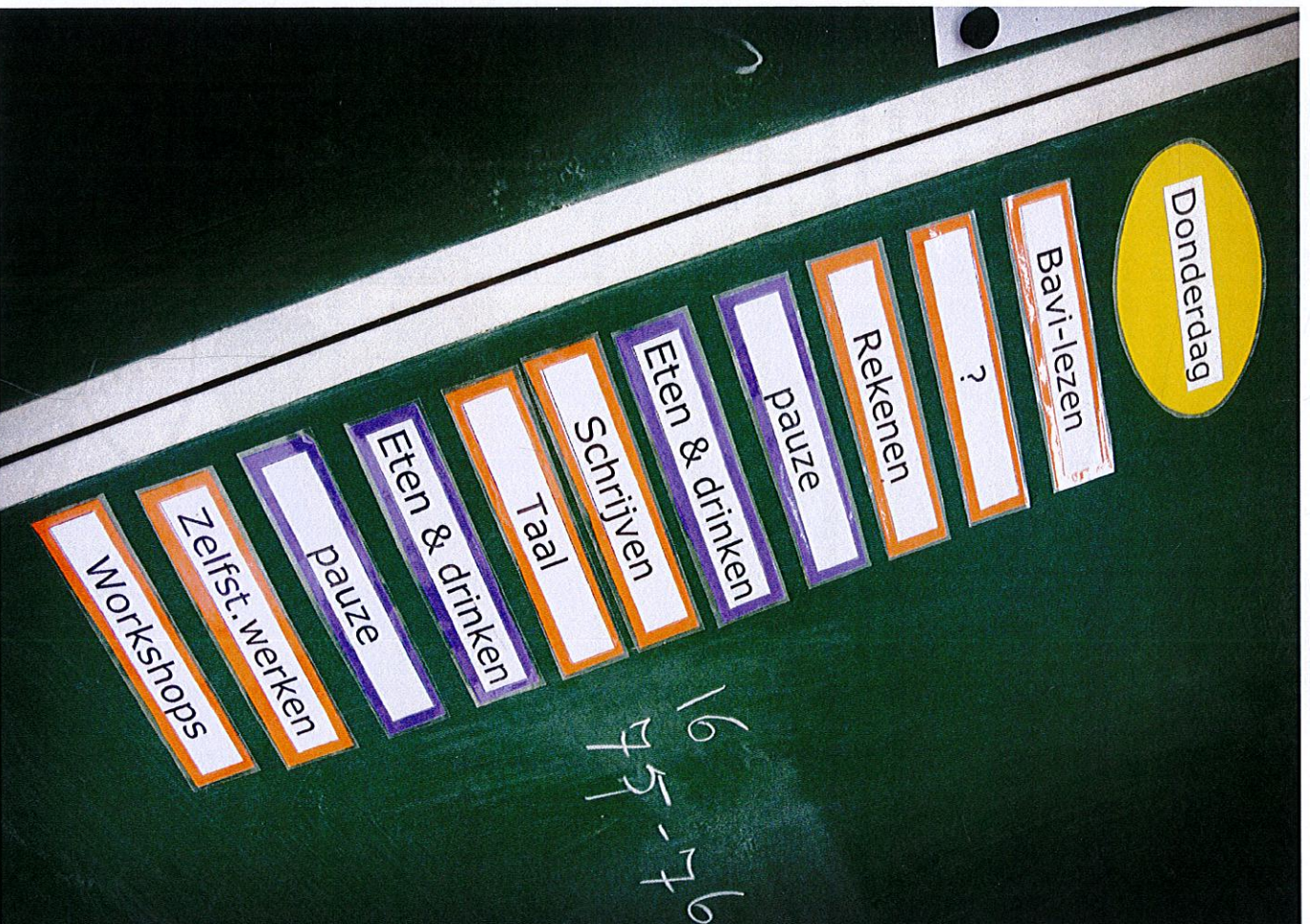
- ▶ (Basis)Scholen hebben de verplichting (vastgelegd via de motie Van Aartsen/Bos) om kinderopvangmogelijkheden voor de ouders te organiseren;
- ▶ Het aanbieden van kinderopvang, zowel kinderdagopvang als buitenschoolse opvang, in (brede) scholen kan op verschillende manieren: via een makelaarsmodel, via een integraal model of nog een stap verder: via onderwijsgebonden opvang. Afhankelijk van de ambities en mogelijkheden kunt u kiezen voor het meest passende model.

Makelaarsmodel

Het makelaarsmodel is de eenvoudigste manier om kinderopvang aan te bieden. De school sluit een convenant met één (of meer) geregistreerde aanbieder(s) voor kinderopvang voor de ouders die dat wensen. Dit gebeurt bijvoorbeeld met een opvangorganisatie die al in de wijk aanwezig is. Of met een opvangorganisatie die een inhoudelijke of organisatorische meerwaarde heeft voor het te ontwikkelen brede schoolconcept, het beleid van de gemeente, de pedagogische visie van de brede school, de ambities van de betrokken partijen et cetera. De school organiseert dus de relatie met een strategische partner (die al dan niet via een selectieprocedure is gekozen), maar is niet verantwoordelijk voor de inschrijving en het aanbod.

Integraal model (gebaseerd op een gezamenlijke verantwoordelijkheid)

Ook is het mogelijk de kinderopvang via een strategische partner uit te voeren, die samen met het schoolbestuur is vertegenwoordigd in een gezamenlijke rechtspersoon. Deze rechtspersoon is dan verantwoordelijk voor de uitvoering van de kinderopvang en hierbinnen kunnen afspraken worden gemaakt over inhoudelijke, organisatorische en programmatische aspecten. In dit model blijven zowel schoolbestuur als kinderopvangor-

Opvang en onderwijs in één hand: onderwijsgebonden opvang

Verder kan het schoolbestuur ervoor kiezen om de kinderopvang in eigen beheer uit te voeren. Zelf aanbieden van kinderopvang betekent dat de school dit ook zelf moet organiseren. Voordeel hierbij is dat het schoolbestuur meer invloed krijgt op de kwaliteit en de dagelijkse gang van zaken van de kinderopvangorganisatie en niet afhankelijk is van een bestaande opvangorganisatie. Gevolg van deze keuze is wel dat dit voor het schoolbestuur veel uitvoeringsvraagstukken met zich meebrengt.

Ondanks de afspraken tussen scholen en kinderopvang mogen ouders zelf beslissen van welke kinderopvang ze gebruikmaken. Op veel scholen is sprake van goede samenwerking met de plaatselijke of regionale kinderopvang.

Bij de keuze voor en het regelen van kinderopvang dient aandacht te zijn voor aspecten als kwaliteit, juridische vormgeving, personeel en huisvesting. Verder is het van belang om naast de landelijke ontwikkelingen ook oog te hebben voor de lokale ontwikkelingen. Als er voor samenwerking tussen de kinderopvang en de school wordt gekozen, is het van belang aandacht te schenken aan diverse aspecten die van invloed zijn op die samenwerking.

Zo kan er sprake zijn van twee verschillende organisaties, met twee verschillende soorten wetgeving, met twee verschillende vormen van aansturing, met twee verschillende CAO's. De praktijk laat zien dat, ook al is men fysiek dichtbij elkaar gesitueerd of zelfs binnen één gebouw gevestigd, er sprake is van twee duidelijk verschillende organisaties. In het kader van samenwerking kan men, bijvoorbeeld in bredeschoolverband, de aansturing van de school- en kinderopvangactiviteiten onderbrengen bij één gemeenschappelijke directie of een gemeenschappelijk managementteam. Het doel hiervan is om beide organisaties beter op elkaar te laten aansluiten. Een fysieke bewoning in één gebouw draagt hier aan bij.

In het licht van deze publicatie en het onderwerp in dit hoofdstuk is het van belang op te merken dat in het geval scholen hun schooltijden (willen) aanpassen, een goede afstemming over samenwerking met een kinderopvang noodzakelijk is. Invoering van andere schooltijden betekent voor de kinderopvang immers aangepaste ophaaltijden (bijvoorbeeld van school naar BSO), een andere groepsamenstelling en mogelijk zelfs een ander programma.

Door tijdig overleg tussen organisaties kan onduidelijkheid voor ouders, kinderopvang en school worden voorkomen. Iedereen heeft elkaar ten slotte nodig.

Meerwaarde samenwerking

Samenwerking tussen kinderopvang en school kan een meerwaarde opleveren. Hierbij kan sprake zijn van:

- ▶ het opzetten van regelmatige en intensievere vormen van overleg, waardoor betere communicatie mogelijk is;
- ▶ het kennis nemen van elkaars visie;
- ▶ het kennis nemen van elkaars werkzaamheden en waar mogelijk zoeken van afstemming;

- ▶ het opzetten van een gezamenlijke aanpak. De afstemming van school- en opvangtijden kan een opstap vormen voor wederzijds inzetten van personeel en het maken van een meer inhoudelijk en consistent pedagogisch beleid. Voor de personele inzet in de samenwerking tussen school en kinderopvang kan in dit kader gedacht worden aan het realiseren van combinatiefuncties (lesondersteuning, tussenschoolse en naschoolse opvang). Meer informatie hierover is te vinden op www.combinatiefuncties.nl. Dit kan op basis van detachering (over het algemeen duurder), twee verschillende arbeidsovereenkomsten of in dienst treden bij een overkoepelende coöperatie. Dit laatste is nog in ontwikkeling.

Naast de meerwaarde van samenwerking is ook het werken aan de kwaliteit van de opvang een punt van aandacht. Veel kinderopvangorganisaties proberen meer inhoud te geven aan hun opvangactiviteiten door een gevarieerder aanbod van sport (bijvoorbeeld hockey en zwemmen), computergebruik en koken. Ook hierbij is een goede samenwerking gebaat.

Tevens dient nog te worden opgemerkt, dat in deze ontwikkeling zeker een rol is weggelegd voor het ministerie van OCW, dat ruimte moet scheppen voor experimenten op gebied van samenwerking. Hierdoor ontstaat voor schoolbesturen en organisaties voor kinderopvang ruimte voor nauwe(re) samenwerking en het benutten van kansen.

Voordat u tot samenwerking tussen school en opvang overgaat, is het raadzaam om de huidige stand van zaken met betrekking tot kinderopvangorganisaties en BSO te inventariseren. Hierbij kunt u denken aan de volgende stappen:

- ▶ Inventariseer hoeveel kinderen gebruikmaken van de buitenschoolse opvang. (Bij een continuurooster wordt de naschoolse tijd over het algemeen langer);
- ▶ Creëer inzicht in hoeveel ouders hun werktijd hebben afgestemd op de schooltijden;
- ▶ Inventariseer van welke organisaties voor buitenschoolse opvang ouders en kinderen gebruikmaken;
- ▶ Informeer en overleg met organisaties voor buitenschoolse opvang of de kosten voor buitenschoolse opvang worden verhoogd indien de naschoolse tijd langer wordt en zo ja, hoeveel;
- ▶ Verken de mogelijkheden op welke wijze u de medewerkers van de BSO kunt inzetten in de school, bijvoorbeeld als onderwijsassistent, zodat school en opvang meer een geheel worden.

Ten slotte

Met de inhoud van deze publicatie hopen we voldoende aspecten te hebben belicht om tot de afweging te komen over te gaan naar andere schooltijden of dat juist niet te doen. Een besluit tot invoering van andere schooltijden begint met een open gesprek tussen het schoolbestuur en alle betrokkenen.

Waarbij de startvraag en titel van deze uitgave van groot belang is: naar andere schooltijden, en dan?

Zoals gezegd, is het van belang goed naar de wensen van ouders, personeel en MR te luisteren. Met oog voor ieders belang en het toepassen van de regelgeving kunnen andere schooltijden een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onderwijs en opvang.

Bij vragen over dit onderwerp kunt u ook altijd contact opnemen met een AVS-adviseur, via advies@avs.nl.

Paul van Lent Med MBA
Adviseur AVS

Bijlagen

CAO-PO bepalingen

(relevante artikelen)

Arbeidsduur en normjaartaak

2.1 Instellingen die verschillende les tijden in de leerjaren hanteren

1. De algemene arbeidsduur van de werknemer die is benoemd of aangesteld in een voltijd normbetrekking bedraagt 1659 uur op jaarbasis, uitgedrukt in een werktijd-factor 1.
2. De lesuren of lesgebonden en/of behandel taken bedragen op jaarbasis maximaal 930 uur bij een voltijd-betrekking.
3. Binnen de jaartaak van de werknemer wordt, op basis van de normjaartaak van 1659 uur, 10 procent aangemerkt als uren ten behoeve van deskundigheidsbevoe-dering, waarover de werknemer zelf invulling geeft aan zijn professionaliteit en in het kader van functioneringsgesprekken achteraf verantwoording aflegt. Binnen de genoemde 10 procent voor deskundigheidsbevordering wordt in overleg tussen de werkgever en de werknemer maximaal 50 procent van deze tijd ingezet voor persoon-lijke scholing en ontwikkeling.
4. De werkgever stelt met instemming van de PGM de kaders van het taakbeleid vast.
5. De werkgever stelt met instemming van de PGM, als uitvoering van het taakbeleid, alle schooltaken (inclusief het voor- en nawerk) en de normering van deze taken in uren vast.
6. De werkgever maakt jaarlijks vóór de zomervakantie met de individuele werknemer schriftelijk afspraken over het aantal lesuren of lesgebonden en/of behandel taken, de gedeeltelijke invulling van de deskundigheidsbevordering conform het derde lid, individuele scholingsuren en het aantal taken dat op grond van het vierde lid is vastgesteld. De werkgever maakt met het onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandel taken schriftelijke afspraken over de te vervullen taken en de individuele scholingsuren, een en ander met inachtneming van het vierde lid.
6. De werkgever kan in afwijking van het tweede lid, in onderling overleg en met schriftelijke instemming van de werknemer, telkens per schooljaar binnen de algemene arbeidsduur van 1659 uur meer lesuren of lesgebonden en/of behandel taken dan 930 uur overeenkomen. Deze afwijking is niet mogelijk in het eerste jaar van indienst-treding bij de werkgever en/of dit leidt tot verdringing van werkgelegenheid.
7. Een werknemer heeft het recht jaarlijks maximaal 131 uren boven de algemene arbeidsduur te worden ingeroosterd, tenzij het dienstbelang zich hiertegen verzet en/of dit recht leidt tot verdringing van werkgelegenheid. Deze extra ingeroosterde uren worden binnen hetzelfde schooljaar gecompenseerd in verlof. Het compensatiever-lof wordt in hele of halve werkdagen opgenomen. Dit verlof wordt verleend volgens

- lesgebonden en/of behandel taken en niet-lesgebonden en/of behandel taken voor het onderwijsondersteunend personeel als waarin is ingeroosterd. De werkgever en de werknemer maken vóór de zomervakantie afspraken over het tijdstip waarop het compensatieverlof wordt opgenomen. Als zij geen overeenstemming bereiken over het tijdstip van opnemen van het compensatieverlof, beslist de werkgever.
8. Op grond van de regeling spaarverlof kan het compensatieverlof later dan in het des-betreffende schooljaar worden opgenomen.
 9. Indien een werknemer geen gebruik maakt van het recht genoemd in het zevende lid, heeft de werknemer het recht jaarlijks maximaal 131 uren boven de algemene arbeids-duur te werken, tenzij het dienstbelang zich hiertegen verzet en/of dit recht leidt tot verdringing van werkgelegenheid. Deze meer gewerkte uren worden gecompenseerd in salaris.
 10. Het bepaalde in dit artikel wordt bij deeltijders naar rato van de werktijdfactor toe-gepast, met uitzondering van de percentages genoemd in het derde lid.
 11. Het bepaalde in het tweede, derde en zesde lid is niet van toepassing op onderwijs-ondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandel taken.

2.2 Instellingen met een gelijk aantal lesuren in alle leerjaren

1. De algemene arbeidsduur van de werknemer die is benoemd of aangesteld in een vol-tijdnormbetrekking bedraagt 1659 uur op jaarbasis, uitgedrukt in een werktijdfactor 1.
2. Voor een instelling die met instemming van de P(G)MR heeft gekozen voor een rooster van 940 lesuren per leerjaar geldt op jaarbasis maximaal 940 lesuren of lesgebonden en/of behandel taken bij een voltijdbetrekking.
3. Het onderwijsgevend personeel en het onderwijs ondersteunend personeel met res-pectievelijk 940 lesuren of lesgebonden en/of behandel taken heeft recht op zo veel mogelijk aangesloten verlof van 10 lesuren of 10 lesgebonden en/of behandeluren.
4. Binnen de jaartaak van de werknemer wordt, op basis van de normjaartaak van 1659 uur, 10 procent aangemerkt als uren ten behoeve van deskundigheidsbevordering, waarover de werknemer zelf invulling geeft aan zijn professionaliteit en in het kader van functioneringsgesprekken achteraf verantwoording aflegt. Binnen de genoemde 10 procent voor deskundigheidsbevordering wordt in overleg tussen de werkgever en de werknemer maximaal 50 procent van deze tijd ingezet voor persoonlijke scholing en ontwikkeling.
5. De werkgever stelt met instemming van de PGM de kaders van het taakbeleid vast.
6. De werkgever stelt met instemming van de PGM, als uitvoering van het taakbeleid, alle schooltaken inclusief het voor- en nawerk en de normering van deze taken in uren vast.
6. De werkgever maakt jaarlijks vóór de zomervakantie met de individuele werknemer schriftelijk afspraken over het aantal lesuren of lesgebonden en/of behandel taken, de gedeeltelijke invulling van de deskundigheidsbevordering conform het derde lid, individuele scholingsuren en het aantal taken dat op grond van het vijfde lid is vastgesteld. De werkgever maakt met het onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandel taken schriftelijke afspraken over de te vervullen taken

7. Het bepaalde in dit artikel wordt bij deeltijders naar rato van de werktijdfactor toegepast, met uitzondering van de percentages genoemd in het vierde lid.
8. Indien de werkgever besluit met instemming van de P(G)MR een hoger aantal uren dan 940 uur in alle leerjaren te hanteren, wordt het verlof van 10 uren of lesgebonden en/of behandel taken dienovereenkomstig aangepast, uitgaande van het maximum van 930 uren per jaar bij een voltijdbetrekking. Het bepaalde in het tweede lid wordt overeenkomstig toegepast.
9. Het bepaalde in het tweede, derde, vierde en achtste lid is niet van toepassing op onderwijsondersteunend personeel zonder lesgebonden en/of behandel taken.

2.3 Algemene arbeidsduur en betrekkingssomvang

1. De werknemer wordt benoemd of aangesteld in een normbetrekking of een deel daarvan.
2. Het dienstverband kan tijdelijk worden uitgebreid in het geval de werknemer aanvullend op het dienstverband belast wordt met werkzaamheden als bedoeld in de artikelen 3.4 en 4.4 met inachtneming van het navolgende lid.
3. De omvang van de betrekking(en) van de werknemer mag/mogen niet meer bedragen dan 120% van een normbetrekking op jaarbasis.
4. De omvang van de betrekking van de werknemer die een dienstverband voor onbepaalde tijd heeft, wordt niet tegen diens wil verminderd, tenzij sprake is van verval van rechtswege zoals bedoeld in artikel 3.6a en 4.6a. 'Genoemde handeling is een besluit gericht op vermindering van de omvang van de betrekking van de werknemer (anders dan bedoeld in artikel 3.6a en 4.6a) tegen diens wil en wordt aangemerkt als een besluit in de zin van artikel 3.8 sub 3 en 4.7 sub d.'

2.4 Voltijd- en deeltijdbetrekkingen

1. Voor de inzetbaarheid van deeltijders geldt een beschikbaarheidsregeling conform de volgende tabel, tenzij met de desbetreffende werknemer anders wordt overeengekomen.

Inzetbaarheid per week

Werktijdfactor	Maximaal aantal dagdelen	Maximaal aantal dagen
----------------	--------------------------	-----------------------

TOT EN MET 0,1	2	1
----------------	---	---

TOT EN MET 0,2	2	2
----------------	---	---

TOT EN MET 0,3	3	3
----------------	---	---

TOT EN MET 0,4	4	3
----------------	---	---

TOT EN MET 0,5	5	3
----------------	---	---

TOT EN MET 0,6	6	4
----------------	---	---

TOT EN MET 0,7	7	4
----------------	---	---

TOT EN MET 0,8	8	5
----------------	---	---

TOT EN MET 0,9	9	5
----------------	---	---

- Voor de toepassing van het schema wordt de werktijdfactor rekenkundig afgerond op één cijfer achter de komma.
2. De werkgever spant zich in om de werknemer met een deeltijdbetrekking, indien de werknemer dit wenst, zoveel mogelijk aanengesloten in te roosteren. Daarbij houdt de werkgever rekening met de door de werknemer aangegane verplichtingen, waaronder zowel verplichtingen bij een andere werkgever als verplichtingen in de privé sfeer.
 3. De werkgever stelt, na verkregen instemming van de P(G)MR, een werkreglement vast. Dit bevat in ieder geval een arbeids- en rusttijdenregeling. Daarin wordt ook bepaald of gekozen wordt voor een half uur dan wel tweemaal een kwartier pauze, wanneer op een dag meer dan vijf en een half uur gewerkt wordt.
 4. De werknemer is niet verplicht op een voor hem niet reguliere werkdag terug te komen voor niet-lesgebonden taken, behalve als er sprake is van incidentele, onvoorziene werkzaamheden van onderwijskundige of school-organisatorische aard.
 5. De dagen van de week waarop deeltijders hun werkzaamheden moeten vervullen worden, na overleg met de werknemer, eenmaal per jaar voorafgaand aan het schooljaar door de werkgever vastgesteld. Wijzigingen gedurende het jaar zijn mogelijk in overleg met de werknemer.

2.5 Aanpassing arbeidsduur

1. Voor zover passend in zijn formatiebeleid en daarbij rekening houdend met onderwijskundige en schoolorganisatorische belangen en met de individuele belangen van de individuele werknemer, biedt de werkgever de werknemer de mogelijkheid tot het vervullen van zijn functie in deeltijd.
2. In afwijking van het bepaalde in artikel 2, derde lid, Wet Aanpassing Arbeidsduur (Stb. 2000, 114), kan de werknemer met een dienstverband voor onbepaalde tijd de werkgever ten hoogste eenmaal per jaar verzoeken om aanpassing van de uit zijn benoeming of aanstelling voortvloeiende arbeidsduur.
3. De werkgever biedt vrijkomende vacaturruimte bij voorrang aan aan werknemers met een deeltijdbetrekking en een dienstverband voor onbepaalde tijd, tenzij voorrangsbepalingen zich hiertegen verzetten of de bevindingen van een beoordeling dit ongewenst doen zijn. Zie bijlage I E van deze CAO.

Taakbeleid

2.6 Taakbelasting, introductie en begeleiding en doelgroepenbeleid

1. In het taakbeleid wordt rekening gehouden met de belastbaarheid en ervaring van beginnende werknemers, senioren en minder-arbeidsgeschikten. Met de individuele werknemer die tot deze categorie wordt gerekend, worden hierover schriftelijk afspraken gemaakt.
2. De werkgever stelt, in overleg met de P(G)MR, ten behoeve van de introductie en begeleiding van beginnende werknemers een regeling vast.
3. In deze regeling wordt ten minste vastgelegd het doel van de begeleiding, de functienarissen die bij de begeleiding zijn betrokken, alsmede hun taken en bevoegdheden,

- waarop de resultaten van de begeleiding worden geëvalueerd.
- De werkgever stelt, in overleg met de P(G)MR beleid vast met betrekking tot de wijze waarop vervangers in de school worden geïntroduceerd en begeleid.
 - De werkgever zorgt voor iedere werknemer voor een zo evenredig mogelijke spreiding van de werkzaamheden over het jaar.
 - De werkgever bevordert met zijn wervings-, selectie- en scholingsbeleid een zo evenwichtig mogelijke samenstelling van het personeelsbestand.
 - De werkgever zal daarbij bijzondere aandacht besteden aan de arbeidsmarktpositie en het loopbaanperspectief van bepaalde groepen (potentiële) werknemers, met name die van vrouwen, alloctonen en arbeidsgehandicapten.
 - In geval van ondervertegenwoordiging van de in het zevende lid genoemde categorieën in (bepaalde delen van) het personeelsbestand zal de werkgever, indien in voldoende mate wordt voldaan aan de functie-eisen zoals verwoord in de profielschets, voorrang geven aan een kandidaat uit deze categorieën.

BIJLAGE 2

Arbeidstijdenwet

Artikel 5:4

- De werkgever organiseert de arbeid van een jeugdige werknemer zodanig dat, indien hij meer dan 4,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid tijdens de dienst wordt onderbroken door een pauze. De pauze bedraagt ten minste 30 minuten, die zonodig kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.
- De werkgever organiseert de arbeid van een werknemer van 18 jaar of ouder zodanig, dat indien hij:
 - a. meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten;
 - b. meer dan 10 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 45 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten.
- Bij collectieve regeling kan van het tweede lid worden afgeweken. Daarbij wordt in acht genomen dat de werkgever de arbeid zodanig organiseert, dat indien de werknemer meer dan 5,5 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze van ten minste 15 minuten. Elk beding, waarbij op een andere wijze dan in dit lid is bepaald, wordt afgeweken van het tweede lid, is nietig. In schema:

Norm	
arbeidstijd	per dienst 12 uur
	per week 60 uur
	per week per 4 weken gemiddeld 55 uur ¹
	per week per 16 weken gemiddeld 48 uur
rusttijden	dagelijkse rust 11 uur (aaneengesloten) (1 x per week: 8 uur, indien noodzakelijk in verband met het soort werk of bedrijfsomstandigheden)
	wekelijkse rust 36 uur (aaneengesloten) óf 72 uur per 14 dagen (te splitsen in stukken van minimaal 32 uur)
pauze	bij > 5,5 uur arbeid per dienst 30 minuten (eventueel 2 x 15 minuten)
	bij > 10 uur arbeid per dienst 45 minuten (eventueel 3 x 15 minuten)
	bij > 5,5 uur arbeid per dienst 15 minuten ¹
zondagrust	geen arbeid op zondag, tenzij: *in overeenstemming met het soort werk én bedongen, of *noodzakelijk in verband met het soort werk of bedrijfsomstandigheden; *overeengekomen met ondernemingsraad (OR) (bij afwezigheid: belanghebbende werknemers); *individuele instemming.
vrije zondagen	13 (per 52 weken) elk ander aantal ¹ , mits: *individuele instemming indien minder dan 13 vrije zondagen per jaar

¹ bij collectieve regeling

Wet medezeggenschap op scholen (WMS)

Artikel 11

Adviesbevoegdheid medezeggenschapsraad

- l. regeling van de vakantie;
- p. vaststelling of wijziging van de wijze waarop de voor- en naschoolse opvang wordt georganiseerd;

Artikel 12: Instemmingsbevoegdheid personeelsdeel medezeggenschapsraad

1. Het bevoegd gezag behoeft de voorafgaande instemming van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door het personeel is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden:
 - f. vaststelling of wijziging van een arbeids- en rusttijdenregeling van het personeel;
 - h. vaststelling of wijziging van de taakverdeling respectievelijk de taakbelasting binnen het personeel, de schoolleiding daaronder niet begrepen;

Artikel 13: Instemmingsbevoegdheid ouders/leerlingendeel medezeggenschapsraad bij een school als bedoeld in de WPO en de WEC, met uitzondering van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs

- g. vaststelling van de schoolgids
- h. vaststelling van de onderwijstijd;

Artikel 15: Tenuitvoerlegging bepaalde besluiten

3. Een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in de artikelen 11, onderdeel p, en 13, onderdeel g, wordt niet genomen dan na raadpleging van de ouders.

Beleidsregel van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

van 6 mei 2011, nr. PO/B&S/283923, houdende regels voor een experiment tot flexibilisering van de onderwijstijd in het basisonderwijs (Beleidsregel experiment flexibiliseren onderwijstijd)

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Gelet op artikel 2 van de Experimentenwet onderwijs en artikel 4:81 van de Algemene Wet Bestuursrecht;

Besluit:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze beleidsregel wordt verstaan onder:

- a. *minister*: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- b. *WPO*: Wet op het primair onderwijs;
- c. *basisschool*: bekostigde school waar basisonderwijs wordt gegeven, niet zijnde een speciale school voor basisonderwijs.

Artikel 2. Het experiment flexibiliseren onderwijstijd

1. Basisscholen die tijdens de vastgestelde zomervakantie, of delen daarvan, open willen zijn en die daarbij willen afwijken van de bepalingen van de WPO op het gebied van onderwijstijd, kunnen bij de minister een aanvraag doen voor een experiment flexibiliseren onderwijstijd.
2. Een experiment richt zich op de volgende mogelijkheden tot flexibiliseren van de onderwijstijd:
 - a. afwijking van het bepaalde ten aanzien van de zomervakantie zoals vastgesteld op grond van artikel 15, tweede lid, van de WPO waarbij het onderwijs gegeven in die zomervakantie meetelt voor het aantal uren onderwijs dat een leerling op grond van artikel 8, zevende lid, onderdeel b, van de WPO tenminste moet ontvangen.
 - b. afwijking van het in artikel 8, zevende lid, onderdeel b, van de WPO bepaalde ten aanzien van het aantal dagen onderwijs voor de laatste 6 schooljaren.
3. Het doel van het experiment flexibiliseren onderwijstijd is bij een aantal scholen te onderzoeken wat de effecten zijn van het verder flexibiliseren van de onderwijstijd.
4. Scholen die subsidie ontvangen op basis van de Subsidieregeling onderwijstijdverlen- ging basisonderwijs zijn uitgesloten van het experiment.

Artikel 3. De aanvraagprocedure voor een experiment

1. De aanvraag voor een experiment flexibiliseren onderwijstijd wordt door het bevoegd gezag van de school gedaan. Hierbij wordt beschreven hoe de school de onderwijstijd wil invullen de vanbarendinaan die zijn getroffen om het minimum vacatur in te voeren

2. Er zijn maximaal 10 experimenten¹ mogelijk. Uit de aanmeldingen wordt een selectie gemaakt op grond van de volgende criteria:
 - a. het stadium van voorbereiding,
 - b. volgorde van ontvangst van de aanvragen,
 - c. diversiteit van de aanmeldingen,
 - d. de samenwerking met de kinderopvangorganisatie(s).
3. Aanvragen die niet voldoen aan de eisen worden aan de aanvrager teruggezonden.
4. Scholen die worden geselecteerd voor het experiment dienen een experimenteerplan in. In het experimenteerplan worden, in overeenstemming met artikel 3 van de Experimentenwet onderwijs, opgenomen:
 - a. een beschrijving van de doeleinden en achtergronden van het experiment,
 - b. een beschrijving van de voorgenomen activiteiten en opbrengsten,
 - c. een bewijs van instemming van de medezeggenschapsradaad.
5. De minister beslist binnen 4 weken na ontvangst van het experimenteerplan over de deelname aan het experiment.

Artikel 4. Looptijd van het experiment

1. Een experiment begint op 1 augustus 2011 en duurt 3 schooljaren.
2. Indien er op het tijdstip genoemd in het eerste lid minder dan 10 experimenten starten, kan tot voornemd maximum aan basisscholen de gelegenheid worden geboden om op 1 augustus 2012 alsnog een experiment te beginnen. Een experiment duurt in dat geval 2 schooljaren.

Artikel 5. Beëindiging van het experiment

1. Scholen die deelnemen aan het experiment dienen vanaf de start van het schooljaar 2016–2017 weer aan de wettelijke voorschriften, bedoeld in artikel 2, tweede lid, te voldoen.
2. Indien wordt besloten tot aanpassing van de wettelijke voorschriften, bedoeld in artikel 2, tweede lid, kan de minister besluiten de termijn waarvoor de experimenteer-ruimte wordt gegeven te verlengen tot de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving.
3. Bij strijd met de voorwaarden genoemd in deze beleidsregel of andere wettelijke bepalingen kan de minister het experiment voor de betreffende school onmiddellijk beëindigen.

Artikel 6. Informatieplicht

Een school die deelneemt aan dit experiment werkt mee aan door of namens de minister ingestelde onderzoeken die gericht zijn op het verschaffen van inlichtingen aan de minister ten behoeve van de ontwikkeling van het beleid.

Artikel 7. Inwerkingtreding

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van de dag na dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 8. Citeertitel

Deze beleidsregel wordt aangehaald als: Beleidsregel experiment flexibiliseren onderwijsstijd.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart.

¹ De beleidsregel van de minister is op 30 mei 2012 aangepast. Het aantal experimenten is uitgebreid naar maximaal 15.

Toelichting

1. Algemene toelichting

Deze beleidsregel vormt de basis voor de uitvoering van het experiment flexibiliseren onderwijsstijd. In de beleidsregel staat welke regels worden geflexibiliseerd, hoeveel scholen kunnen deelnemen aan het experiment, hoe de selectie verloopt, wat de looptijd is van het experiment en wat de condities zijn voor het beëindigen van het experiment.

Inleiding

Vanaf schooljaar 2007–2008 hebben scholen de verantwoordelijkheid om, als ouders hiervan vragen, te zorgen voor professionele opvang tussen 7.30–18.30 uur. Sindsdien is er een breed scala aan samenwerkingsvormen ontstaan tussen onderwijs en kinderopvang: van praktische afspraken om de keten sluitend te krijgen tot integrale samenwerking. Een deel van de scholen die 'integraal samenwerken' met een kinderopvangorganisatie wil een schoolconcept hanteren dat schuurt met de wettelijke voorschriften voor onderwijsstijd. Een voorbeeld hiervan is De School in Zandvoort. Deze school wil in de zomer open zijn en dan ook onderwijs aanbieden. Onder de huidige regelgeving mag de onderwijsstijd in de zomer niet meetellen voor de wettelijk verplichte minimale onderwijsstijd. Tijdens de behandeling van de onderwijsbegroting voor 2011 heeft de minister van OCW toegezegd De School experimenteerimte te willen bieden met betrekking tot de zomervakantie. De basis voor deze experimenteerimte wordt gelegd in deze beleidsregel. Het experiment blijft niet beperkt tot De School. In totaal krijgen maximaal 10 scholen de ruimte om te experimenteren met de onderwijsstijd.

Wettelijke voorschriften onderwijsstijd

Basisscholen hebben veel vrijheid om, in overleg met leraren en ouders, hun onderwijsstijd in te richten. De voornaamste wettelijke bepalingen voor de onderwijsstijd zijn:

- a. Er geldt een minimale onderwijsstijd van 7520 uur per leerling in 8 jaar. Met een minimum van 3520 in de onderbouw en 3760 in de bovenbouw. Scholen kunnen kiezen in welke schooljaren de resterende 240 uur onderwijsstijd worden ingeroosterd.
- b. De zomervakantie wordt centraal vastgesteld. Onderwijsstijd in de zomer kan hierdoor

- c. De schoolweek heeft in de laatste zes schooljaren minimaal 5 dagen. Het is in de laatste zes schooljaren toegestaan om 7 keer per jaar een 4 daagse schoolweek te hebben. Deze 4 daagse schoolweeken moeten evenwichtig over het schooljaar zijn verdeeld.
- d. Er moet sprake zijn van een evenwichtige verdeling van onderwijstijd over de dag.

Experiment flexibiliseren onderwijstijd

Op grond van de Experimentenwet onderwijs worden scholen in de gelegenheid gesteld af te wijken van de regels voor de centrale zomervakantie en het aantal 4 daagse schoolweeken.

• Zomervakantie

De Regeling spreading zomervakantie stelt vast wanneer het in welke regio zomervakantie is. Op grond van de onderhavige beleidsregel mogen scholen afwijken van de centraal vastgestelde zomervakantie. Het gevolg hiervan is dat onderwijstijd in de zomervakantie mee mag tellen voor de minimale onderwijstijd. Van de minimale onderwijstijd mag niet worden afgeweken. De Regeling spreading zomervakantie is ook verankerd in de CAO-PO. Op grond van de onderhavige beleidsregel kan niet worden bepaald dat afgeweken kan worden van de CAO-PO. Over afwijking van de CAO-PO dient overeenstemming te worden bereikt met de vakbonden, via het Decentraal Georganiseerd Overleg of anderszins.

• 4 daagse schoolweeken

Als scholen 50/52 weken per jaar open zijn is het niet wenselijk te verplichten dat er een 5 daagse schoolweek is, met de mogelijkheid om 7 keer per jaar een 4 daagse schoolweek in te roosteren. Dit zou betekenen dat de kinderen vrijwel altijd naar school gaan. Om deze reden biedt de beleidsregel de scholen die deelnemen aan het experiment de gelegenheid om ook van dit voorschrift af te wijken. Het belang van een evenwichtige verdeling van de onderwijsactiviteiten over de dag en over het schooljaar blijft overeind. Het is niet goed voor de ontwikkeling van het kind op het ene moment zeer intensief onderwijs te volgen, om de rest van de tijd geen of een gefragmenteerd onderwijsaanbod te krijgen.

Handhaving van overige regelgeving

Wellicht ten overvloede wordt hier benadrukt dat alleen experimenteerruimte wordt gegeven voor de regels voor onderwijstijd. Het is niet de bedoeling een regelvrije ruimte te creëren. Daarnaast is de inschatting dat er bij een verregaande samenwerking van onderwijs en kinderopvang voor sommige bepalingen een verhoogd nalevingrisico geldt. Bijvoorbeeld:

- Doordat ouders betalen voor de kinderopvang bestaat het risico dat de vrijwillige ouderbijdrage, en daarmee de keuzevrijheid van ouders, in het gedrang komt.
- Doordat docenten basisonderwijs en leidsters kinderopvang samenwerken, zou de verleiding kunnen bestaan om een onbevoegde leidster onderwijs te laten verzorgen.

- Indien basisonderwijs en kinderopvang in één organisatie zijn ondergebracht worden wettelijke voorschriften voor de scheiding tussen publiek en privaat mogelijk niet in acht genomen. In de beleidsregel is opgenomen dat het experiment kan worden beëindigd voor scholen die deze en andere regels niet naleven.

Medezeggenschap

De Wet medezeggenschap op scholen (WMS) is onverkort van toepassing op het experiment. Dit betekent o.a. dat de medezeggenschapsraad een adviesbevoegdheid heeft t.a.v. de 'regeling van de vakantie' (art. 11, sub l van de WMS) en dat de ondergedeling een instemmingsrecht heeft t.a.v. de 'onderwijstijd' (art. 13, sub h van de WMS). Vanwege het belang van betrokkenheid en draagvlak bij ouders en personeel wordt voor deelname aan het experiment tevens een bewijs van instemming van de medezeggenschapsraad verlangd (art. 3, lid 4, sub c van deze beleidsregel).

II. Artikelgewijze toelichting

Artikel 2

De effecten van het experiment op onder andere de onderwijskwaliteit en de arbeidsparticipatie worden onderzocht. Scholen die in het kader van het project 'onderwijstijdiverlenging' subsidie ontvangen op basis van de Subsidieregeling onderwijs-tijdiverlenging basisonderwijs (Staatscourant nr. 77, 23 april 2009) zijn uitgesloten van het experiment. Het is anders niet vast te stellen of de effecten veroorzaakt worden door de extra onderwijstijd of door het flexibiliseren van de onderwijstijd.

Artikel 3

Het aantal scholen dat mag deelnemen aan het experiment is beperkt tot 10. Scholen die deel willen nemen moeten zichzelf hiervoor aanmelden. Bij deze aanmelding moeten de basisgegevens worden gevoegd die gevraagd zijn in deze beleidsregel. Op basis hiervan wordt een selectie gemaakt uit de aanmeldingen op grond van de criteria die in het artikel staan:

- het stadium van voorbereiding: scholen die niet ver genoeg zijn om per 1 augustus 2011 of 1 augustus 2012 te starten worden uitgesloten van deelname. Scholen die eerder kunnen beginnen of waarbij de startdatum zeker gehaald wordt verdienen de voorkeur.
- volgorde van ontvangst van de aanvraag: iedere aanmelding wordt bij binnenkomst beoordeeld, er wordt niet gewerkt met een aanmeldingstermijn. Dit kan tot gevolg hebben dat scholen al geselecteerd zijn op het moment dat anderen zich nog niet hebben aangemeld.
- diversiteit van de aanmeldingen: indien er meer aanmeldingen zijn dan beschikbare plekken kan er vanuit het belang van het onderzoek worden geselecteerd op diversiteit. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om regionale spreading of diversiteit in de aanpak van de scholen.

- de samenwerking met de kinderopvangorganisatie(s): in het experiment wordt ervan uitgegaan dat de deelnemende scholen samen met de kinderopvangorganisatie een sluitend dagarrangement aanbieden. Scholen die dit niet doen worden uitgesloten van deelname. Scholen die een meer vergaande samenwerking hebben met de kinderopvangorganisatie kunnen de voorkeur krijgen boven scholen die dat minder hebben.

De bovenstaande criteria worden in samenhang gewogen zodat bijv. omwille van de diversiteit van aanmeldingen een later ingediende aanmelding de voorkeur kan krijgen boven een eerder ingediende aanmelding. Bij twee aanmeldingen die sterk op elkaar lijken zal de volgorde van ontvangst of het stadium van voorbereiding doorslaggevend kunnen zijn. De scholen die zijn geselecteerd dienen een aanvraag in conform de voorschriften van de Experimentenwet onderwijs. Op grond van de Experimentenwet onderwijs moeten in het experimenteelplan naast de doeleinden, achtergronden en werkmethode (activiteiten), ook de wetenschappelijke begeleiding, de evaluatie en de rapportering duidelijk worden omschreven. Omdat de wetenschappelijke begeleiding, de evaluatie en de rapportering vanuit OCW worden verzorgd is het niet nodig hierover een beschrijving op te nemen in het experimenteelplan.

Artikel 4

Het experiment gaat van start met ingang van het schooljaar 2011-2012 en loopt 3 jaar. Indien er minder dan 10 scholen met het experiment kunnen/willen starten per schooljaar 2011-2012 wordt mogelijk een 2e tranche gestart per schooljaar 2012-2013. De looptijd van het experiment voor deze scholen is dan 2 jaar. Een beslissing over een eventuele 2e tranche wordt genomen in het najaar van 2011.

Artikel 5

De monitor bij het experiment loopt tot en met het schooljaar 2013-2014 en de eindrapportage is in het najaar van 2014 gereed. Het is de bedoeling dat op basis van deze rapportage een besluit wordt genomen over het al dan niet sectorbreed veranderen van de regelgeving. Dit besluit wordt naar verwachting in de loop van het schooljaar 2014-2015 genomen. Omdat het niet wenselijk is dat er veel opeenvolgende aanpassingen in het rooster komen, kunnen scholen op de ingeslagen weg doorgaan tot een besluit genomen is over het vervolg:

- Indien wordt besloten dat de regels niet worden aangepast dienen de scholen vanaf het schooljaar 2016-2017 de regels weer na te leven. Hiermee hebben scholen ruim de gelegenheid aanpassingen door te voeren, ook als de besluitvorming over het vervolg aan het eind van schooljaar 2014-2015 plaatsvindt.
- Indien wordt besloten de regels sectorbreed aan te passen kan de minister de termijn waarvoor de experimenteerruimte wordt geboden verlengen tot de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving.

Artikel 6

Het experiment heeft tot doel om beleidsinformatie te verzamelen als basis voor een eventuele aanpassing van de regels voor de zomervakantie en het aantal 4 daagse schoolweken. De scholen die deelnemen aan het experiment verplichten zich mee te werken aan de monitor die deze beleidsinformatie in kaart brengt. In de opzet van de monitor wordt getracht de administratieve lasten voor de scholen te beperken. Van de deelnemende scholen wordt ook verwacht dat ze deelnemen aan periodieke bijeenkomsten van de deelnemers aan het experiment waarbij het uitwisselen van ervaringen en het leren van elkaar centraal staat.

Lunchtijd als onderwijstijd

Aanleiding

Er zijn scholen die de tijd waarin leerlingen gedurende de middagpauze hun lunch gebruiken, willen aanmerken als onderwijstijd. Het gaat hierbij dus niet om de gehele middagpauze, maar om dat deel waarin gezamenlijk wordt gegeten en gedronken.

De inspectie heeft ernstige bedenkingen tegen het doen aanmerken van lunchtijd als onderwijstijd, zeker als vooral de praktische wens een continuu-rooster in te willen voeren daarvoor de drijfveer is. De kernvraag behoort namelijk niet te zijn of een bepaalde activiteit als onderwijstijd kan worden aangemerkt, maar welke opdrachten voor het onderwijs de school voor zichzelf heeft geformuleerd en of de school voor het bereiken van de daarmee verband houdende leerdoelen is aangewezen op een onderwijsactiviteit in de vorm van gezamenlijk eten en drinken. Het doen aanmerken van de lunchtijd als onderwijstijd gaat, zonder gelijktijdige uitbreiding van de totale onderwijstijd met de tijd die door de lunchtijd in beslag wordt genomen, immers ten koste van de onderwijstijd die overblijft voor de primaire opdracht van de school, te weten het geven van onderwijs in de verplichte leer- en vormingsgebieden met het accent op de leer- en vormingsgebieden die in de kerndoelen zijn uitgewerkt. Het wettelijk vastgelegde minimum aantal onderwijsuren is simpelweg een absolute ondergrens.

Niettemin heeft een aantal scholen documenten ontwikkeld waarin staat omschreven hoe tijdens het gezamenlijk eten, drinken en begeleid spelen gewerkt wordt aan kerndoelen op het gebied van sociale vaardigheden, zelfredzaamheid, zelfstandigheid etc. In de voorliggende werkinstructie beschrijven we de criteria die de inspectie hanteert bij het beoordelen van deze documenten vanuit de vraag: wanneer kunnen activiteiten die tijdens de lunch plaatsvinden als onderwijsactiviteiten worden beoordeeld, zodat ook de daarmee gemoeide tijd als onderwijstijd gerekend kan worden.

Voor alle duidelijkheid nog het volgende. Naast onderwijstijd wordt soms ook de term schooltijd gebruikt. Dit zijn twee begrippen die veel op elkaar lijken maar niet synoniem zijn. Schooltijd is de tijd die leerlingen verplicht op school aanwezig moeten zijn; onderwijstijd is dat deel van de schooltijd waarin het onderwijs wordt verzorgd, ofwel de uren waarin de leerlingen daadwerkelijk onderwijs krijgen aangeboden (dus les krijgen). Bij een continuu-rooster bijvoorbeeld, zijn leerlingen verplicht tijdens de middagpauze op school aanwezig te zijn. Deze middagpauze is daarmee echter nog geen onderwijstijd.

Criteria

Voor het beoordelen van de vraag of de lunchtijd gerekend kan worden als onderwijstijd heeft de inspectie van het Onderwijs – in overleg met OCW – een aantal criteria opgesteld. Scholen die lunchtijd willen opvoeren als onderwijstijd dienen aan al deze criteria te voldoen.

1. De pauzestijd tussen het einde van de lunchperiode en het begin van de volgende periode van onderwijs bedraagt ten minste een half uur.

Voor het welzijn van leerlingen is het van belang dat er voldoende pauzemomenten zijn binnen een schooldag. Een kind kan niet zonder onderbreking de hele dag leren. In artikel 8 lid 7 WPO is bepaald dat de onderwijsactiviteiten evenwichtig over de dag moeten worden verdeeld. De scholen hebben ruimte gekregen om de lestijden optimaal te doen aansluiten op de specifieke situatie van de school. Bij het bepalen van de lestijden dient de school wel het belang van de leerling en de kwaliteit van het onderwijs centraal te stellen. Scholen dienen op een verantwoorde manier om te gaan met de spankracht van leerlingen. Bij een continuu-rooster dient daarom rekening te worden gehouden met het recht op pauze. Voor jeugdige werknemers die 4,5 uren arbeid of meer per dienst verrichten, dient volgens de Arbeidstijdenwet de arbeid te worden onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten. Voor basisschoolleerlingen van 4 tot en met 12 jaar stelt de inspectie dat de pauze langer moet zijn: minimaal een half uur tussen het einde van de lunchperiode (als die gebruikt wordt voor onderwijsdoeleinden) en het begin van de volgende periode van onderwijs. De inspectie zal op de naleving van dit voorschrift uit artikel 8 lid 7 toezien. HB2883219/3 1HB2883219/3 2

2. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd dienen aantoonbaar in relatie te staan met de wettelijke opdrachten voor het onderwijs of met de eigen opdrachten die de school zich stelt (WPO, art. 9).

De inhoud van de onderwijsactiviteiten die gedurende de lunchperiode worden uitgevoerd, komt voort uit de wettelijke opdrachten voor het onderwijs (art. 9) of uit de eigen opdrachten voor het onderwijs die de school zich stelt. Deze eigen opdrachten zijn gerelateerd aan de in de wet (art. 9) opgesomde leer- en vormingsgebieden (waaronder bevordering van sociale redzaamheid en van gezond gedrag) of aan het godsdienst- of levensbeschouwelijke vormingsonderwijs op een bijzondere school.

3. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd zijn uitgewerkt in een onderwijsprogramma en staan beschreven in het schoolplan van de school (WPO, art. 12, lid 2).

Deze onderwijsactiviteiten zijn in het vastgestelde schoolplan (als onderdeel van het onderwijskundig beleid) beschreven, dat wil zeggen dat voor de betreffende activiteiten in het schoolplan het volgende concreet en overzichtelijk beschreven staat:

- De leerinhouden, uitgewerkt in leerlijnen;
- Deze leerlijnen zijn voorzien van eind- en tussendoelen;

Even voorstellen

Deze publicatie is samengesteld door:

Vanaf 2012 is Paul van Lent werkzaam bij de Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS) als helpdeskmedewerker en consultant. Behalve groepsleerkracht en directeur basisonderwijs was hij onder andere senior trainer/adviseur bij verschillende onderwijsadviesbureaus. Daarnaast volgde hij een aantal masters (onder andere Educational Leadership en Business Administration) en verzorgde publicaties over krimp, dossiervorming, governance, medezeggenschap en ondernemerschap. Paul van Lent is gecertificeerd door de Stichting Personeelsinstrumenten Onderwijs (SPO) en opgenomen in het register. Hij geeft advies over functiedifferentiatie en het herzien en/of opstellen van een functiehuis. Ook is hij (gevolmachtigd) bestuurslid van het Vervangingsfonds/ Participatiefonds.

- De weg waarlangs de gestelde doelen worden nagestreefd (didactische werkvormen, leeractiviteiten). Uit deze beschrijving blijkt dat onderwijsactiviteiten rondom het lunchen effectief en efficiënt bijdragen aan de beoogde leerdoelen. Omgekeerd mag het lunchen als zodanig de effectiviteit en efficiëntie van de onderwijsactiviteit niet belemmeren.
- De hoeveelheid leertijd die nodig is voor het bereiken van de gestelde doelen.
 - Deze leertijd staat in goede verhouding tot de gestelde doelen.
 - Deze leertijd staat in goede verhouding tot de leertijd die nodig is om andere wettelijke opdrachten na te leven. (15 minuten 'lunchonderwijs' per dag kan neerkomen op 320 uur (=1/3 schooljaar) in de totale schoolloopbaan van een leerling).
 - De leertijd is afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingpopulatie.
 - De leertijd, waar het eigen opdrachten betreft, gaat niet ten koste van de benodigde leertijd voor het bereiken van de wettelijke opdrachten.
- De wijze waarop de vorderingen die de leerlingen maken worden beoordeeld en zichtbaar gemaakt. Dit houdt in dat in de groepsmappen van de leraren de vorderingen van de leerlingen op de tussendoelen en einddoelen die tijdens het beoogde deel van de lunch worden nagestreefd, overzichtelijk zijn geadministreerd. Deze vorderingen zijn voorzien van analyses en conclusies ten behoeve van de afstemming van het onderwijs aan individuele of groepen leerlingen.

4. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch plaatsvinden zijn specifiek in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen.

De onderwijsactiviteiten die tijdens het beoogde deel van de lunchtijd plaatsvinden, zijn in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen op een wijze die overeenkomt met de wijze waarop de onderwijsactiviteiten op andere momenten zijn beschreven.

5. In de schoolgids is opgenomen de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut (WPO, Art. 13 lid 1 onder d). De ondergeleding van de medezeggenschapsraad heeft ingestemd met de onderwijstijdregeling van de school, waarbij de lunchtijd wordt aangemerkt als onderwijstijd (WMS, Art. 13 onder h) en met de vaststelling van de schoolgids (WMS, Art. 13 onder g). Voorafgaand aan het vaststellen van de inrichting van de onderwijstijd in de MR moeten de ouders worden geraadpleegd (WMS, Art. 15 lid 3).

In de WPO is onder artikel 13 vermeld dat in de schoolgids informatie is opgenomen over de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut. In de Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS) staat vermeld dat het bevoegd gezag van een school als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs de voorafgaande instemming behoeft van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door de ouders of de leerlingen is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden: (...) g. de vaststelling van de schoolgids en h. vaststelling van de onderwijstijd. Op grond van artikel 15 lid 3 van de WMS kan een besluit over de vaststelling van de onderwijstijd niet worden genomen dan na raadpleging van de ouders. Dit geldt ook bij wijzigingen in de onderwijstijdregeling van de school.

AVS: dé schoolleidersvereniging

De Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS) is de beroeps- en vakorganisatie voor alle leidinggevenden in het funderend onderwijs. Voor ruim 5.000 leden verzorgt de AVS belangenbehartiging, landelijke tegenwoordiging, juridische hulp, beroepsondersteuning, professionalisering, maatwerk, collegiale netwerken en actueel en betrouwbaar vaknieuws.

AVS-leden zijn aankomend leidinggevende, (adjunct-)directeur, middenmanager, meerscholig directeur, bovenscholols manager of bestuurder (als werknemer). De AVS richt zich – als enige belangenvereniging of vakbond – expliciet op deze beroepsgroep. Zij behartigt de collectieve belangen tijdens CAO-onderhandelingen en in andere (politieke) overlegsituaties.

De AVS Helpdesk staat open voor alle professionele vragen die leden in hun dagelijkse werk tegenkomen. Leden ontvangen het onderwijsmaandblad Kader Primair en vinden vakinhoudelijke informatie op www.avs.nl

De adviseurs van de AVS beschikken over een brede expertise met specialisaties, zoals bedrijfsvoering, financiën, organisatieontwikkeling, Passend onderwijs, personeelsbeleid en persoonlijke ontwikkeling. Zij verzorgen trainingen en opleidingen en advies- en coachingstrajecten.

Goede scholen hebben altijd een ding gemeen: een goede leidinggevende.

goed onderwijs door visionair leiderschap

